

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

[G. L. Wad]

TIL MINDE OM

PASTOR

MATTHIAS WAD

SOGNEPRÆST TIL KORSØR
OG TAARNBORG

TRYKT SOM MANUSCRIPT

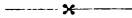

KJØBENHAVN

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER)

*Hof- og Bogen
1897*

MATTHIAS WAD

TIL MINDE OM

PASTOR

MATTHIAS WAD

SOGNEPRÆST TIL KORSØR
OG TAARNBORG

RIDDER AF DANNEBROG, DANNEBROGSMAND

TRYKT SOM MANUSCRIPT

KJØBENHAVN

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DRÆYER)

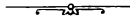
1897

I.
TALER

VED

JORDEFÆRDEN

TIRSDAGEN DEN 23. MARTS 1897

I Korsør Kirke.

I.

Af *H. Lunddahl*, Sognepræst til Kolding.

Naade og Fred fra Gud, vor Fader og vor Herre Jesus Christus! Amen.

Det hændte sig for et Par Aar siden, at den gamle Præst, der nu i Dag skal stedes til Jorde, havde været meget syg. Men han kom sig dog igjen, om end kun langsomt. Og da vi, flere af hans Venner, en Dag besøgte ham, bad han os om at synge to Psalmer for ham. Den første var den, der begynder: Af Dybsens Nød, o Gud til Dig, mit bange Raab sig vender. Det var altsaa en Psalme, der udtrykte den Sjælevaande, den Frygt og Angst, der kan gaa i et syndigt Menneskes Hjerter. Men den anden Psalme var den, som begynder: O, at jeg havde tusind Tunger, og alle Toners bedste Klang. Det er altsaa en Psalme, vel kjendt og ofte sunget, der udtrykte det frelste Menneskes store og inderlige Glæde.

Da vi havde sunget disse Psalmer, takkede han os og sagde: Imellem de to Psalmer, og hvad de udtrykke, har min Sjæl bevæget sig, imens jeg var syg.

Men det var jo ikke blot, mens han var syg, at hans Sjæl havde bevæget sig imellem disse Psalmer, men det var fuldt saa meget, mens han var rask. Det var disse to Grundtoner, som lød igjennem hans Forkyndelse, og det var de samme, der gik igjennem hele hans Liv, saa langt tilbage, som nogen kunde følge det. Og det kan siges, at kun i samme Grad, som der fandtes noget tilsvarende i hans Omgivelser, var det muligt at forstaa ham. Kun, for saa vidt der var Øre for det samme, kunde man følge hans Forkyndelse og have Udbytte af den. Og kun for saa vidt, der er Sands for det samme, var det muligt at se ham ind i Hjertet. Der er et Sted, hvor Apostelen Paulus taler om sig selv og sine Medarbejdere. Dette Sted (2. Cor. 6) lød for et Par Søndage siden som Episteltext i vore Kirker. Han siger der: Vi bevise os selv i alting som Guds Tjenere med stor Taalmodighed, i Trængsel — ved Renhed, ved Kundskab, ved Langmodighed, ved Velvillie. Jeg nævner ikke alt det, som der staa skrevet, men kun nogle enkelte Ord, tilstrækkelige til at oplyse, hvad jeg gjerne vil sige: Hvem har kjendt Pastor Wad, endog kun flygtig, uden at faa Indtrykket af, at han var en Guds Tjener, der udmærkede sig ved *Renhed*. Det blev sagt om ham i hans Hjem igaar Aftes, at der var ren Luft i det Hus. Og de, der hørte ham, ved, at det gjaldt om hans Tale, at det var ren Tale. Han

stak ikke noget under Stol, talte ikke andet, end hvad han mente. Og det var Guds rene Ord, han vilde have frem. Og denne Renhed var noget, der hang sammen med Naturanlæg hos ham, med den klare Tanke, med det ædle Sindelag.

Og I ved maaske ogsaa, at Eders gamle Præst udmærkede sig ved Kundskab. Skjønt han sjældent lod det komme frem og mindst af alt paa en Maade, der kunde trykke eller tyngte Nogen, han var dog ret, hvad man i gamle Dage kaldte en velstuderet Mand.

Men disse Træk, der jo kunde forøges med mange flere, — en skarptegnet Skikkelse, som han var, fuld af Ejendommelighed — det var dog ikke noget af alt dette, der gjorde ham til, hvad han var. Men det var den dybe personlige Erfaring af, hvad det vilde sige at være et syndigt Menneske, der dog troede paa Guds Naade. Det er denne Sum af personlig Erfaring og Oplevelse, som gjorde ham til den Mand, han var, og som bragte ham til at sige: Jeg har Intet at rose mig af, hverken som Præst eller som Menneske, men jeg stoler paa Guds Naade. Saaledes levede han, og saaledes døde han. — Saaledes var han under ondt Rygte som under godt Rygte. Det var dette, som bar ham oppe i hans Livs Strid, og den har jo været haard nok, som de Ældre ville mindes, den Gang det gjaldt om ikke blot at faa denne yndige Kirke rejst, men da det gjaldt at faa Menighedslivet rejst af Dvale, og det er det, som gjorde ham ydmyg, da den Tid kom med det gode Rygte, med den almindelige Agtelse og Ærbødighed.

Som bedrøvede, dog altid glade. — Saaledes skildrer Apostelen sin og sine Venners Sindstilstand. — Dermed vil han ikke udtrykke dette almindelige, at der er en Vexlen af Sorg og Glæde i Menneskelivet, saaledes som vi alle kjende det. Nej, han vil skildre en stadig fast Sindstilstand, en Bedrøvelse, der egentlig altid ligger paa Bunden, en Glæde, der egentlig aldrig midt under alt dette viger. — Man maa være et christent Menneske for at forstaa dette, man maa bunde med sin Sjæl i Guds Ord om Synd og Naade for at kunne erfare det.

Jeg begyndte med at fortælle det lille Træk fra den gamle Præsts sidste Leveaar, om hvad der havde optaget hans Sind. — Jeg vilde gjerne ganske i Overensstemmelse hermed nævne et andet fra den første Tid, jeg havde den Lykke at gjøre hans Bekjendtskab. Det var en Septembermorgen, da Præsten var bleven ramt af den tungeste Sorg, han nogensinde havde fristet, da han lige havde mistet sin Hustru, sine Børns Moder, sin trofaste Støtte. Da kom han mig i Møde med de Ord: Jeg takker Gud for de tredive Aar, han gav mig at beholde hende. Hvor var han da bedrøvet, den Dag, og hvor følte man ikke med ham, at det Tab vilde han aldrig forvinde, han der ikke var af de glemsomme Mennesker, og her skinnede der dog allerede et lille Lys midt i alt dette med denne ydmyge, stille Taksigelse til Gud for hans Gave. — Vi Mennesker glemmes jo i Almindelighed snart, og det er jo ikke saa underligt, da vi i Almindelighed have saa lidet udrettet, og selv ere glemsomme nok. Men

det vil dog næppe saa snart glemmes, at Pastor Wad har levet og virket en Menneskealder her. — Den bedste Maade, hvorpaa han kan mindes, det er denne, at der kunde komme til at leve Mennesker, som tilegne sig det samme Livssyn, som var i ham, og som maaske allerbedst er udtrykt i dette: Bedrøvede, dog altid glade. — Der er jo christne Mennesker, der ikke komme rigtig ud over Bedrøvelsen, og hos hvem den hele Livsbetragtning er saa mørk og tung, at de kun meget sjelden er rigtig glade, naar de da vil være ærlige og staa ved det.

Og der er jo andre, hos hvem man kan spore en underlig, støjende Glæde, der ikke gjør Indtryk af at være rigtig ægte, fordi man er kommen for let til den.

Skulde jeg ønske noget rigtig godt for Eder som for mig selv, da skulde det være dette, at vi kunde leve med det Sind og med det Mærke paa os, der var i vor gamle, hedenfarne Ven.

Og ikke sandt, naar vi nu i Dag skal begrave ham, melder der sig da ikke ligesom af sig selv en Stemning, der netop lader sig udtrykke paa den Maade. Bedrøvet, dog glad! Det var jo netop et velført Liv, som her fandt sin Afslutning. Kan vi ikke mærke, vi der holdt af ham, at der blev dog taget mildt paa ham af de høje Hænder, som han havde betroet sig til, og som nu ledede ham ogsaa igjennem de sidste Dage og de sidste Skygger. Han fik Lov at blive i sin Præstegaard og i sin Præstegjerning til det sidste, og han fik Lov at gaa herfra uden stor Lidelse og Kamp. Og kan vi vel tænke os andet, end at han er

gaaet ind til Hvile, som Herren under tro Tjenere den. — Og føler vi ikke, vi, som mødes ved hans Jordefærd, at der er en underlig Blanding af Smerte og af Glæde ved at tænke paa ham.

Der er jo En af os, som sagtens vil føle mere af Bedrøvelse og mindre af Glæde, end vi andre, hun som lukkede hans Øjne, og er kommen til at staa ene. Og det samme gjælder mere eller mindre dem, der boede i Hus med ham, og nu mærke, hvordan Hjemmets Døre lukkes med det samme.

Men Gud trøste Eder og mildne Sorgen. — Det er dog tilforladelig Tale, at de, der saa med Graad, skal høste med Frydesang.

Og Gud give, at den Røst, som herefter skal lyde i denne Kirke, maa være af dem, der hjælper Mennesker til at leve og dø som den gamle Præst, som bedrøvede, dog altid glade.

Og Gud unde os at blive ført til Forstaaelse af hele det Liv, som han har ført ind i den faldne Verden med sin Søns Evangelium.

Det, der levede i Jesus Christus, det var jo i Grunden altid Bedrøvelse over Synd og Død med alle deres Følger, som Menneskeheden lider under, og det var alligevel Glæden i Gud, som har givet Frelse fra det altsammen. Lære vi at leve med vor Herre, da lever vi ikke forgjæves, men bliver med ham ført ind i Livets Strøm, kommer til i hans Navn at gribe selve det evige Liv.

Amen.

II.

Af *Chr. F. Sorterup*, Provst for Slagelse Herred,
Sognepræst til St. Mikkel's Kirke i Slagelse.

Jeg vil gjerne have Lov til at bringe vor gamle hensovede Ven et rigtigt hjerteligt Farvel og Tak fra hans Embedsbrødre i Slagelse Herred! I over 36 Aar var han knyttet til Korsør By og til Slagelse Herred, og altid var det ham saa kjært at samles med Embedsbrødrene i disse Egne, baade med de enkelte, til hvilke han følte sig særlig knyttet med den aandelige Forstaaelses og den hjertelige Overensstemmelses Broderbaand, og med alle dem, der havde det samme Embede at røgte, den samme Gjerning at udføre som han selv. Det var ham en Trang at mødes med dem for at udvexle Tanker og Anskuelser om den fælles Gjerning og om de Ting, der høre til Guds Rige; — det var ham et Savn, da disse Sammenkomster for en Tid vare ophørte, — det var ham kjært, da de atter kom i Gang. Igjennem mange Aar kunde han samles med sine Jevnaldrende og Samtidige, men saa kom de Aar, da de faldt bort den ene efter den anden, — yngre Mænd traadte i deres Sted og han kom til at staa iblandt os som den Ældste, som vi altid med Glæde saa give Møde og samledes om med

Kjærlighed og Ærbødighed, fordi han fremfor os Alle var den, der var modnet i den christelige Livserfarings og i Prøvelsernes Skole. Og naar vi saaledes samledes med ham, maatte vi beundre den aandelige Ungdomskraft og Ungdomslivlighed i Sind og Tanke, som han bevarede næsten lige til det sidste, — hvor mange Livets Storme, der endog vare gaaede hen over ham, hvor mange Livets Omskiftelser og Forandringer han end havde været Vidne til baade i det udvortes og i det indvortes, det havde dog ikke kuet ham, ikke svækket ham, ikke sløvet ham eller overvældet ham, som det laa saa nær at antage, at det kunde have gjort, og som det i Almindelighed gjør paa os Mennesker, men han havde en sjelden Sjælsstyrke til at bære det, en sjelden Aandskraft og Aandsbøjelighed til at kunne rumme og magte og til aandeligt at indoptage og forarbejde, hvad Aarene førte med sig af Forandringer, — og det havde aabenbart sin Grund i, at han var dybt rodfæstet i det Centrale! — thi det var det, han var: han havde sit aandelige og hjertelige Liv dybt rodfæstet i vor Herres Jesu Christi Evangelium og fra sin tidligste Tid af havde han sit aandelige Stade fast og sikkert i sin Daabs Naade: dør stod han og dør blev han staaende gennem alle Aarene, fra hvad Kant saa end Vinden blæste, — han var intet Rør, der bevæges hid og did af Tidsaanden eller af Tidens aandelige Strømninger og Bevægelser, — han var af Klippeart, og naar Apostelen tilraaber de Ældste i Menigheden i Corinth: Derfor, mine Brødre, bliver faste, ubevægelige, frugtbare altid i Herrens

Gjærning, saa havde det sin rige Anvendelse paa ham. Han var, hvad aandelige Evner og Begavelse angaar, en ikke ganske almindelig Mand, han havde en meget klar og skarp Tanke og et sundt Omdømme, og hvis hans Hu eller Tilbøjelighed havde staaet dertil, vilde han aabenbart have kunnet yde noget ikke ganske almindeligt, særligt paa Bibelforskningens og Bibeludlægningens Omraade; thi det var hans Sjæls Lyst aandeligt og hjærteligt at sænke sig ned i Guds Ords Dybder for at hente nye Forstaaelsens Perler op derfra, men han var tillige en meget beskedne Mand, der ikke havde store Tanker om sig selv eller tillagde sine Ransagelser eller Granskninger særegen Betydning, saa han skulde have sat noget ind paa for at optræde som Forfatter for en større Kreds, — og saa elskede han Menigheden og sin Embedsgjærning i Menigheden, og alt hvad han havde af aandelig Kraft og Evner og alt sit aandelige Arbejde i Guds Ords Granskning helligede han til Menigheden og til Guds Ords Forkyndelse i Menigheden, og derfor var ogsaa hans Forkyndelse saa frisk og saa rig, ja lige til hans sidste Aar! Og her vil jeg pege paa hans Afskedsprædiken for Korsør og Taarnborg Menigheder, som christne Venner fik ham, den beskedne Mand, til at udgive, og som sikkert har været mange ligesom mig til stor Glæde og Opbyggelse: vi maatte baade glædes og undres over den aandelige Ungdomskraft, hvormed han, den næsten firsindstyveaarige Mand, taler Afskedsordene til sine Menigheder — og i de Prædikener har han aandeligt afmalet sig selv, som han var gjennem

alle sine Præsteaar og vedblev at være og at voxelig til den sidste Tid: thi Grundtanken deri er en Lovprisning af Christendommens Livsglæde, Livsherlighed og Livsalighed, og at det alene ud fra den christne Troes Grund er muligt at leve et fuldt menneskeværdigt Liv, fordi der i vor Herres Jesu Christi Tro er en Fornyelse af det gudbilledlige i Mennesket; han taler om, at denne Verdens vantro Mennesker, alle de, der leve efter Kjødets Lyst, Øjnenes Lyst og Livets Hoffærdighed, indbilde sig, at det at være en troende Christen er noget sørgeligt og bedrøveligt noget; de have den Fordom, at Christendommen er noget fattigt og usselt, at den gjør Menneskene tunge og mørke, at den knuger og dræber det menneskelige, saa at fra det Øjeblik af, at Menneskene have gjort Alvor af deres Christendom, have de ikke et fornøjet Øjeblik mere, men gaa og hænge med Hovedet og leve et forkrøblet Menneskeliv. En større Misforstaaelse kan ikke tænkes! „Jeg spørger Eder“, siger han, „I, som have begyndt at skjule Eder under Guds Naadevinger, I, som have begyndt at mættes af Gudshusets gode Ting og drikke af Guds Glæders Strøm, I, som have begyndt at leve Guds Børns Liv i den christne Tro, det christelige Haab og den christelige Kærlighed: ere I blevne fattigere paa Glæde og Livsfylde end I vare tilforn? Ere I komne til at leve et ringere Menneskeliv? Og jeg er vis paa, at I ville svare som af én Mund: Nej! vi ere komne til at leve et uendeligt rigere Liv end det, vi levede tilforn! Nu vide vi, hvad det er at forlyste sig i Herren, at det er Livets rette Lyst,

og alt hvad der hører til det ædelt menneskelige, alt hvad der hører til det gudbilledlige i Mennesket, har ikke tabt sin Betydning for os, det har et uendeligt større Værd for os end det havde tilforn, — og vi ville ikke bytte de Kaar, vi nu nyde, med al Verdens lovpriiste Herlighed.“ — Det var den ene Side af hans christelige Liv og Forkyndelse: Troens Livsglæde, Livsfylde og Livsherlighed, — men den anden Side var den dybe christelige Alvor, den dybe Følelse af den store Forpligtelse, som Guds Naade og Kjærlighed i vor Herre Christus paalægger os til at leve et helligt og retfærdigt Liv for Guds Aasyn, et Liv i Ansvar for Gud; og hans hele Liv var som hans Person præget af den dybe sædelige, christelige Alvor, ligesom han i alle Ting, i Stort og i Smaat, i alle sine Embedsforhold som i det daglige Liv var en overordentlig samvittighedsfuld og pligtopfyldende Mand, ja ængstelig samvittighedsfuld for dog i alle Ting at fuldkomme alt, hvad ret er. — Det er dette skønne christelige Billede, han har efterladt os, og for hvilket vi til Afsked bringe ham en hjertelig Tak og et kjærligt Farvel!

Og saa ville vi bede for hans gamle Menigheder, som han selv saa tidt bad for dem, — thi I, Korsør og Taarnborg Menigheder, ane maaske knapt, hvor højt Eders gamle Præst elskede Eder med en ret christen Præsts og Sjælesørgers Kjærlighed og hvorledes Eders christelige Fremtids Ve og Vel laa ham paa Hjerte, hvor pinlig den lange Tid var ham, der gik hen, inden den nye Ordning af Gudstjeneste-Forholdene kunde komme i Stand, hvor bedrøvet han tidt var

over, at ikke det bedste, saaledes som han havde tænkt sig det, kunde naaes, — ja! ved den gamle Præsts Baare bede vi Dig, vor Gud og Frelser: **Velsign disse Menigheder! Beskik dem Præster og Sjælesørgere, som** de med Rette kunne glædes ved, som i deres Prædiken og deres Liv kunne vidne for dem og tale ind i deres Hjerter om Christendommens Herlighed og Christendommens Forpligtelse! Velsign hans Børn, — dem, der ere nærværende, og dem, der ere langt borte, — lad Din Naade lyse over ham selv, — lad ham, Herre Jesu! af Din egen Mund, som Aand og Liv kan tale, høre det, som han efter sit inderste Hjerte længtes efter, det, Du saa ofte i Naade har sagt til stakkels fattige Syndere, blandt hvilke ogsaa han regnede sig, — dette store: Vær frimodig, Dine Synder ere Dig forladte! Staa op og gaa! — ind til et nyt Liv, — ind til den store Livssalighed, den store Livs-herlighed!

Amen.

Ved Graven.

Af *Gr. Gregersen*, fhv. Sognepræst til Bregninge og Bjergsted.

Hvad betyder alle de mange Krandsse, som dække vor kjære gamle Præsts Kiste?

I Oldtiden var Krandsse Tegn paa Glæde og paa Sejr, og Apostelen Paulus syntes saa godt om disse friske Krandsse, at han taler om „Ærens Krands“ og „Livets Krands“ og „Retfærdighedens Krands“ som Billede paa Sejrskrandsene for dem, der har stridt ud den gode Strid og er indgange til Herrens Glæde.

Saaledes er de Mange kommen hid idag for at bringe deres gamle hensovede Præst og Ven, hver med sin Krands, deres Farvel, deres Hilsen og Lykønskning.

Og med det samme sige de ham Tak, ligesom give ham deres sidste Haandtryk og Kys paa Haand og Mund.

Et „Tak“ fra den Menighed, i hvilken han i saa mange Aar nidkjært virkede — „de prise Gud i ham“, som Paulus skriver, de sige: „der har været en Prophet iblandt os“, den gode Præst; han var en alvorlig Præst, en Præst for Alvor; han levede som han lærte, og talte ud af sit christelige Livs Erfaring om, hvor godt det er at høre Jesus til.

Og et „Tak“ fra de Syge og Sorrhigfulde, som han flittig besøgte i deres Trængsel.

Og et „Tak“ fra den talrige Skare af Confirmerede; mange af dem ihukomme den Dag i Dag hans sunde Lære.

Og et „Tak“ fra Præstevenerne, de yngre og ældre, og fra Venner fjernt og nær, store og smaa, fattige og rige. Han var en Ven at lide paa.

Børnenes Tak formaar jeg ikke at udtale, saa dyb og rig den er —, men en lille Krands maa jeg selv lægge paa hans Kiste: en Tak til Gud for det Naadens Aar, som paa mine gamle Dage forundtes mig i hans Hus; o, hvad jeg dér har set og hørt! — jeg er saa tidt kommet ved ham til at mindes Æresverset over Ansgar:

Sund i Troen — mild og øm
i sin Daad og i sin Drøm,
barnlig, gudhengiven;

hvor mange gode Ord har jeg dog ikke hørt af hans Mund, hvor denne strenge, alvorlige Mand dog talte mildt og overbærende, og hvor han var taknemmelig mod Gud og Mennesker!

Men al vor Tak og alle vore vemodige Minder skal forklæres i vore Bønner og vort fortrøstningsfulde Farvel, ja Tak og Farvel! Gud glæde Din Sjæl i Himmerige, dér, hvor Du nu gaar og ikke bliver træt, løber og ikke mattes, „i Højtidsfærd ad Kongevej til den Sal, som synker ej“.

Amen.

‘

II.

LEVNEDSLØB

I Taastrup By, Harlev Sogn, Framlev Herred laa en Gaard, *Vadgaard*, der efter Traditionen i mange Generationer var nedarvet fra Fader til Søn i samme Familie, der endelig, da faste Slægtnavne bleve almindelige, tog sit Tilnavn *Wad* efter sin Ejendom. For omtr. 200 Aar siden var *Mads Rasmussen (Wad)* Gaardens Ejer; han efterfulgtes af sin Søn *Jens*, hvis ældste Søn *Mads Wad*, født 1752, døde 1806 som Forpagter paa Marselisborg. Af hans Sønner blev den ældste *Jens Thyresen Wad* Ejer af Hovedgaarden Ullerupgaard i Thy, medens en yngre, *Ditlev* (født 1784) efter i tre Aar at have lært Landvæsenet paa Pronstorff i Holsten vendte hjem som en særdeles dygtig Landmand og blev Forvalter hos sin Fætter Anders Sørensen til Irup i Thy. Her lærte han at kjende *Karen Nyegaard*, eneste Datter af Christen Nyegaard til Tøttrupgaard i Hørdum Sogn; begge hendes Forældre vare døde, og hun opdroges hos Sognepræsten i Boddum L. B. Deichmann. Med hende blev Ditlev Wad forlovet og, efter at han i 1815 havde kjøbt en liden Avlsgaard, *Boelsgaarden* i Broust

Sogn, Øster Hanherred, holdt de Bryllup i Boddum Kirke den 21. Maj samme Aar. Den 18. Maj 1816 fødtes paa Boelsgaarden Ægteparrets første Barn, en Søn, der i Daaben efter sin Farfader fik Navnet *Matthias*. Da Drengen voxede til, modtog han sin første Undervisning af sin fromme Moder, indtil han i sit 9de Aar blev sat i Landsbyskolen, der havde en fortrinlig Lærer i Anders Larsen. Her undervistes han i et Par Aar, indtil endelig hans afgjorte Lyst til Studeringer overvandt de Betænkeligheder, som hans brave og arbejdsomme Fader under sine daværende trange Kaar nødvendigvis maatte have ved at bestemme Drengen for den saa langvarige og kostbare Forberedelse til en fremtidig Embedsvirksomhed. Tiderne vare jo, ikke mindst for Proprietairerne, uendelig trange; Familien paa Boelsgaarden voxede, og for at kunne betale sine Skatter og Afgifter maatte Ditlev Wad efter Haanden sælge noget Gods, han med sin Hustru havde faaet i Thy; først adskillige Aar senere lysnede det, da Tiderne bleve bedre og Wad tilkjøbte en Bondegaard *Vestergaard*, som han med kgl. Bevilling lagde ind under Boelsgaarden, hvis Drift af en Samtidig omtales som efterfølgelsesværdig ¹⁾. I Aaret 1827 blev den lille Matthias sat i Klokker Claudis Skole i Aalborg, hvorfra han efter et Aars Forløb gik over i Cathedralskolen, hvis Rector var den i mange Maader fortræffelige Emmanuel Tauber. I Løbet af 7 Aar gennemgik Matthias Wad Skolens 4 toaarige Klasser og dimit-

¹⁾ Brinck Seidelins Beskrivelse af Hjørring Amt (1828) S. 100 f.

teredes 1835 til Universitetet med følgende Testimonium af sin Rector:

„Adolescentulus Vestræ Civitatis competitor lectissimus rationisque et officii studiorum, si quis unquam, tenacissimus, quem Vobis omnis humanitatis et urbanitatis formatoribus et auctoribus sollertissimis haud vulgari modo commendatum esse volo, *Matthias Wad*, non ita ingenio valet, ut iudicio minus constet, mente animoque compositus beneque moratus: Artibus ingenuis literisque humanioribus non alieno tempore condonatus, sed suo tempore proprie donatus sapientiæ, quæ in Vobis est, variæ et multiplicis mente animoque, imo oculis et auribus arripiendæ est cupidissimus et dignissimus quidem, quem in Civitatem Vestram recipiatis receptumque benignissime refoveatis; adfert enim non minus pietatem et observantiam boni civis, quam quo imperiâ mitigantur, obsequium rebus novis infestissimum atque ad quævis recta honestaque consequenda promptissimum. Hic in agello quodam *Boelsgaard* vico Broust in Vensalia adjacente lucem aspexit, anno hujus seculi decimo sexto a. d. XV Calend. Junii, honeste natus, Patre frugi *Ditlevio Wad*, agris colendis sibi et suis victum laboriosissime quærente, Matreque *Catharina Nyegaard*, rei domesticæ probe tractandæ peritissima colonaque tempestive sedula et ad liberos non minus nutriendos, quam recte educandos, si qua unquam, in primis facta. Curæ enim unius matris ab ipsis incunabulis usque ad annum octavum relinquebatur puerulus, ut, cujus fulturis animus sustinetur, corpori vacaret fragili, neque animo rudi et tenero

flecti in omnes formas ad honestos mores et virtutem mature fingendo unquam deesset. Quorum Parentum communi suffragio, quum qui multa jam dedisset et ingenii et iudicii signa, non minus arte scribendi computandique, quam initiis doctrinæ christianæ ducibus ludimagistris optimis Gr. Petersen, Andr. Larsen et Julio Cláudi, satis conformatus esset, literis colendis devovebatur filius annum duodecimum egressus. Disciplinæ nostræ ita bene præparatus ante septennium committebatur ultro citroque edocendus, et quamdiu noster fuit, inter æquales adeo exsplendescebat, ut pauci pares ducerentur, nemo ei anteponeretur. Alumnus igitur vulgo scholastico eximendus, facilem in cogitando, ad discendum paratissimum et morum integritate peramabilem in re tenui non deseruit schola nostra, præter enim stipendia annua accepta (XCVII Th. XXVII Sol.) habet in vitæ academicæ usum LXIV Thaleros XC Sol. in arcula publica repositos, ac majus in Vestra beneficentia latius patente præsidium quærit idque tutissimum. Iam vero tirociniis scholasticis laudabiliter depositis, nihil reliquum est, quam ut hunc Vestræ Civitatis sectatorem modestissimum, opera apud nos addiscendi rite perfunctum, quum, quos in artibus fecerit ingenuis progressus non vulgares foro academico famæque publicæ non tam ostentare, quam ostendere e re sua fore putaverit, in Academiam abentem bonis omnibus prosequamur atque Vestræ curæ et præsidio tradamus, ut pabulo Vestræ et sapientiæ et urbanitatis lætiore innutritus, suis et publicis rationibus utilissimus succrescat.“

Til Examen artium i October s. A. fik Wad laud., og næste Aar tog han anden Examen med Udmærkelse, hvilket især skyldtes hans gode Præstationer i de philosophiske Fag; de mathematiske og dermed beslægtede Videnskaber vare ikke hans Styrke, men ved et morsomt Tilfælde kom H. C. Ørsted under Examinationen i Physik strax ind paa et mere philosophisk Emne, som Wad behandlede til hans største Fornøjelse.

Nu kunde Wad, der snart fik Regens og Communitet, for Alvor tage fat paa det theologiske Studium, hvortil alene hans Hu stod. Da han ingensinde benyttede nogen Manucteur, var hans Studium fra Begyndelsen af anlagt efter en for stor Maalestok, saa at han i det første Aar intet andet fik læst end Romerbrevet og 1. Corinthierbrev; men det kom ham dog i en ikke ringe Grad til Gode, at han grundigt havde fordybet sig i disse Breve, da han ved Hjælp heraf i forholdsvis kort Tid kunde gjennemgaa den øvrige Exegetik. Men snart blev det Philosophien og Theologiens systematiske Discipliner, som i Særdeleshed tiltrak ham, og som han allerede havde lært at beundre Professor H. N. Clausens instructive og concise Foredrag, saa fandt han i hin Periode sine mest glimrende Forhaabninger tilfredsstillende ved den speculative Dogmatik, som H. L. Martensen da begyndte at docere ved vort Universitet. Ved Siden af sit flittige Studium deltog han i det muntre Studenterliv, endog i Comedie-spil, som han i sin Skoletid jevnlig havde dyrket; hans Fremstilling af „Philosophen Peter“ i en af Plougs

Atellaner indbragte ham endnu mangfoldige Aar senere en Compliment af Mantzius.¹⁾

En stor Sorg formørkede Slutningen af hans Studietid, da hans Moder, der var kommen til Kjøbenhavn for at søge Lægedom for en Kræftskade, døde paa Frederiks Hospital den 30. Maj 1839, kun 42 Aar gammel; han havde elsket hende saa højt, at han syntes, han nu aldrig mere kunde have nogen Glæde i Livet. Tiden læger imidlertid mange Saar; men han bevarede til sine sidste Dage Mindet om sin Moder, hvis christelige Tro, prøvet under saa mange Livets Tilskikkelser, bevarede hende Glæden i Gud, selv under de haardeste Lidelser.

Paa sin Moders Fødselsdag, 13. Juli 1840, absoolverede Wad theologisk Attestats med saa smukt et Resultat, at Censorerne enstemmigt tilkjendte ham laudabilis med tilføjet Vidnesbyrd om „gode og omfattende Kundskaber, Aandsmodenhed og grundig Dannelse“²⁾. Han besluttede sig da til at tilbyde yngre Medstuderende sin Vejledning i Theologiens forskjellige Discipliner, i det Haab saaledes at faa Lejlighed til

1) Denne Wads Evne til at spille Comedie skyldtes hans ikke ringe comiske og satiriske Talent, hvormed hængte sammen hans Styrke i Replikken, der kunde være epigrammatisk vittig. For øvrigt hørte hans Comediespil ikke til de Minder, han yndede at dvæle ved; Præst og Skuespiller samtidig var for ham absolut uforeneligt.

2) En Jevnaldrende af Wad har fortalt dette Træk fra hans Examen, at, da han fik det dogmatiske Spørgsmaal opgivet af H. N. Clausen, besvarede han det i den halve Time i et sammenhængende Foredrag, uden at Clausen en eneste Gang afbrød eller standsede ham.

under et længere Ophold i Hovedstaden at kunne baade i theoretisk og praktisk Retning fortsætte det theologiske Studium, og dette Haab skuffedes heller ikke.

Fra Januar 1841 til April 1843 var Wad Alumnus paa Borchs Collegium, fra hvilke Aar han bevarede mange baade smukke og fornøjelige Minder om Samlivet med Mænd som E. Petit, A. Steen, A. Listov, J. F. Hagen, P. Faber, J. L. Ussing o. fl.

Imidlertid deltog han i Øvelserne paa Pastorseminariet og aflagde 28. September 1842 den catechetiske Prøve, hvorfor han fik admodum laudabilis; den 21. October s. A. holdt han i Trinitatis Kirke over Texten Eph. 4, 1—7, sin Dimisprædiken for Censorerne Martensen og Grundtvig, der tilkjendte ham Characteren laudabilis; Martensen fortalte siden Wad, at han vilde have givet ham egregie, men føjede sig efter Grundtvig, der af Princip aldrig gav mere end laud.; „og det var vistnok meget godt“, tilføjede Wad, da han en Gang fortalte dette, „jeg kunde maaske have faaet store Tanker om mig selv“.

Med nogle af sine Venner fra Collegiet traf Wad atter sammen, da han 15. November 1843 samtidig med A. F. Krieger, P. A. Schleisner og B. J. Fog blev Medlem af det latinske Disputereselskab Lyceum, hvor han gjorde Bekjendtskab med flere begavede Mænd af de forskjelligste Retninger, f. Ex. C. Hostrup, F. T. J. Gram, C. Hermansen, C. Listov, D. G. Monrad, J. Worsaae, Grimur Thomsen. Wads ualmindelige Styrke i Latinen, — han paastod selv, at han dengang om videnskabelige Emner udtrykte sig lettere paa Latin end

paa Dansk — fik her en fortrinlig Lejlighed til Udvikling; ved Disputatserne paa Universitetet, der endnu foregik paa Latin, optraadte han af og til, dels som Opponent¹⁾, dels som Respondens, dette sidste i det mindste to Gange, den 5. October 1844 ved E. Hagerups Licentiat-Disputats „*De catechumenis ecclesiae Africanæ ineunte sæculo quinto*“²⁾ og den 29. April 1845 ved Grimur Thomsens Magister-Disputats „Om Lord Byron“. Han tiltrak sig ved slige Lejligheder smigrende Opmærksomhed; om Hagens Disputats fortæller han selv i et Brev: Hagen maatte igaar bestaa en svær Dyst; Disputationen varede fra Kl. 9—3. Jeg opponerede omtrent en Time og modtog for min Opposition ligesaa uventede som overdrevne Lovtaler af Conferentsraad Ørsted, Martensen, Scharling, R. Nielsen, som fandt, at det, der var bleven fremsat af mig, var det Bedste. Sagen er vel den, at de fleste andre Opponenten kun angreb mindre betydelige Ting, jeg derimod greb Sagen fra Roden af — Alt dog naturligvis med den største Høflighed og Moderation.

1) Saaledes 21. Marts 1844 ved den siden som Biskop over Island afdøde Péturssons theologiske Doctor-Disputats *Commentatio de jure ecclesiarum in Islandia ante et post reformationem*, hvis Mangel paa Dybde han paatalte; og 14. Juli 1845 ved J. F. Hagens Licentiat-Disputats om Ægteskabet, hvilket gav den muntre Hagen Anledning til, da han nogle Maaneder senere indfandt sig for at lykønske Wad som Ægtemand, at ytre, at han ikke vilde gjøre Gjengjæld og opponere mod *hans* Ægteskab.

2) Det morede Wad at mindes, hvorledes H. P. Tregder ved det paafølgende Licentiatgilde havde udbragt Skaalen for ham som *respondentissimus*.

I Aaret 1844 gjorde han i Selskab med to Venner (Caroc og Schow, begge theol. Candidater og hans Manuducender) en Fornøjelsesrejse til Tydskland; den 16. Juli forlode de Kjøbenhavn og toge over Stettin til Berlin, hvor imidlertid Wad havde det Uheld, at hans Øjne, der i hans Ungdom ikke vare stærke, bleve heftig inflammerede, saa han maatte opholde sig der i længere Tid og lade sine Kammerater rejse videre. Imidlertid gav dette Anledning til, at han hørte adskillige af Berliner-Professorerne, bl. a. Schelling, hvilket var ham en stor Opmuntring, ligesom han senere i Halle hørte Steffens ¹⁾. — Den 1. August rejste Wad i Selskab med Lægen P. A. Schleisner, der havde cureret ham i Berlin, over Halle og Leipzig til Dresden og det sachsiske Schweiz, tog derfra alene til Prag, hvor han opholdt sig nogle Dage og med levende Interesse studerede den catholske Gudstjeneste og det ejendommelige Liv, der udfolder sig i denne By. I Stedet for at følge sin oprindelige Rejseplan, der skulde have endt med en Rhintour, maatte han nu rejse hjem over Magdeburg og Hamburg og kom igjen til Kjøbenhavn efter omtrent 6 Ugers Fraværelse.

Imidlertid undergik hans private Forhold adskillig

¹⁾ Paa Gaden i Berlin mødte han en Dag H. C. Andersen, som i sin Naivitet begejstret fortalte, hvorledes Talen ved Bordet i det Hôtel, hvor han logerede, havde drejet sig om, at der i Danmark var opstaaet en ung Digter, der var større end Oehenschläger, ja større end alle andre danske Digtere; Andersen havde ret nydt denne Conversation, og først da denne forstummede, rejste han sig og erklærede, at *han* var den omtalte danske Digter.

Forandring; efterat han var bleven Candidat, havde han den store Glæde i Sommeren 1841, at hans Fader besøgte ham i Kjøbenhavn, en Glæde, der siden i Erindringen blev saa meget desto større, som han allerede næste Aar mistede sin Fader ved Døden (6. Maj 1842). Dog stod han ikke ene; hans Brødre og Søstre og hans Faders endnu levende Sødskende omfattede ham med den største Kjærlighed, ligesom han paa sin Side var en hjælpsom og trofast Broder for sine yngre Sødskende. Og et Par Aar efter fandt han sin Brud, da han lærte at kjende Frøken *Marie Elisabeth (Betzy eller Betty) Fistaine*, Datter af da afdøde Major af Vejcorpset George Fistaine af en oprindelig fransk Huguenotfamilie; hun var født i Kjøge 23. Sept. 1824, men kom i en Alder af sex Aar i Huset hos sin Morfader, den bekjendte Historiker, Landsdommer *G. L. Baden*, der henlevede Slutningen af sit bevægede Liv i Kjøbenhavn, tilsidst — efterat hans Hustru var død og hans Børn, med Undtagelse af en Datter, Christiane Baden, vare gifte — alene med sin Datter og denne lille, yndige Datterdatter, hvis elskelige Character og fornøjelige Sind smeltede den strenge gamle Mands Barskhed. Efter Badens Død blev hans Datter med sin Niece boende i hans Lejlighed, af hvilken et Par Værelser bleve udlejede; i disse flyttede Wad ind, efterat han havde forladt Borchs Collegium, og 1844 vandt han sin smukke Husfælles Hjerte. Aaret efter, den 22. November 1845, bleve de i Frederiksberg Kirke viede af daværende Professor og Hofprædikant Martensen, der til Text for sin Tale

havde valgt Rom. 5, 5: Taalmodighedens og Trøstens Gud give Eder at have eet Sind indbyrdes efter Christum Jesum. Brylluppet stod paa det Wærnske Institut hos Professor C. Ramus, der var gift med Brudens Søster. Wad mindedes endnu paa sine gamle Dage, hvilken pudsig Scene det var, da Brudens Onkel, den gamle Professor Torkel Baden efter Hjemkomsten fra Kirken complimenterede Martensen med, at hans Tale mindede ham levende om Bastholm.

De Nygifte begyndte i St. Peders Stræde det Samliv, der skulde føres i omtrent 30 Aar, saa lykkeligt et Samliv i Tro og Kjærlighed, som ikke mange. De vare begge nøjsomme, og Manuductionerne, hvormed Wad forbandt stærkt besøgte Skriveøvelser paa Borchs Collegium, gave ham et rigeligt Udkomme. Han havde fuldt op at bestille, saa fuldt, at han, da en Student — nu en anset Gejstlig, der ikke har glemt det — kom til ham for at faa et Repetitions-Cursus inden Attestats, kunde Wad kun give ham en Time Søndag Morgen inden Gudstjenesten; og som Søndagsarbejde, fortæller Meddeleren, vilde han Intet have for det. Det var vistnok denne betydelige Virksomhed, der var Anledning til, at Wad ikke opfyldte deres Forventninger, som ansaa ham for dygtig til at levere videnskabelige Arbejder; utvivlsomt var ogsaa hans store Beskedenhed medvirkende hertil. Den Overbevisning hos ham, at denne Beskjæftigelse kun burde og skulde være en interimistisk, og Længselen efter snart at tiltræde et Lærer- og Sjælesørger-Embedet i Menigheden blev stedse stærkere og mere levende hos ham, saa meget mere

som han følte, at Manuductionen optog alle hans Kræfter uden dog længere at forskaffe ham selv nogen sand Tilfredsstillelse. Han havde vel tænkt sig den Mulighed at bane sig en Vej ved Universitetet og manglede ikke Tilskyndelse dertil; hans personlige Velyndere ved det theologiske Facultet, Professorerne Hohlenberg († 1845) og C. E. Scharling vare dem, der mest søgte at paavirke ham i denne Retning; men fra hans tidligste Ungdom stod det som hans højeste Maal at blive Præst, og han fortrød aldrig, at han holdt fast ved dette Maal.

Den i 1848 udbrudte Krig medførte en saadan Reduction af Studenternes, følgelig ogsaa af Manuducendernes Antal, at han ikke længer kunde subsistere med sin voxende Familie som hidtil; dette var den ydre Anledning til, at han begyndte at søge Præstekald og endelig opfyldtes han kjæreste Ønske, da han 13. Marts 1850 udnævntes til Sognepræst for Seden og Aasum Menigheder ved Odense ¹⁾. Den nye Præst

¹⁾ Blandt Pastor Wads efterladte Papirer fandtes nogle ved hans Ansøgninger benyttede anbefalinger, hvilke han aldrig havde vist sine Børn. De ere saa smukke Udtryk for det gode Om-dømme, han nød i en vis Kreds, at de fortjene at meddeles.

Professor *C. E. Scharling* skriver: Hr. Cand. theol. M. Wad, som i Aaret 1840 underkastede sig theologisk Embedsexamen, tildrog sig allerede fra Begyndelsen af sit theologiske Studium her ved Universitetet de academiske Læreres Opmærksomhed ved den Stadighed og Interesse, hvormed han benyttede den Undervisning og Vejledning, som Universitetet tilbyder. Ved sin Deltagelse i de af de theologiske Docenter anstillede mundtlige og skriftlige Øvelser gav han ikke mindre tilfredsstillende Vidnesbyrd om sin Privatfid, ligesom han derved gav Lejlighed til at kjende den Grundighed og det Held, hvormed han dyrkede

aflagde snart efter et Besøg i Fyen for at se sit fremtidige Hjem, og den gode Modtagelse, han fik af Alle, var ham til stor Glæde. I Maj rejste han med

det theologiske Studium i dets forskjellige Retninger. De saaledes vakte gunstige Forventninger retfærdiggjordes fuldkommen ved Udfaldet af den theologiske Examen, hvorved der med Censorerens enstemmige Bifald tilkjenndtes Hr. Wad Characteren Laudabilis. Da jeg ogsaa efter hin Tid har haft Lejlighed til nærmere at kjende denne unge Mand og hans fortsatte videnskabelige Stræben, opfylder jeg med saameget større Glæde hans Anmodning om at bekræfte det Vidnesbyrd, som jeg i Forening med Facultetets øvrige Medlemmer allerede tidligere har meddelt, ved at tilføje mit Ønske om, at der snart maatte aabne sig Udsigt for ham til i Kirkens Tjeneste at udfolde en Virksomhed, hvoraf man saavel paa Grund af hans Kundskaber som formedelst hans Sindelag tør love sig velsignelsesrige Frugter.

Professor *H. Martensen* udtaler sig saaledes: Herr cand. theol. M. Wad er mig bekjendt som en af vore mest udmærkede yngre Theologer. Allerede ved den theologiske Embedsexamen lagde han sjeldne Aandsgaver for Dagen i Forening med ualmindelig Kundskab og Dannelse. Efter den Tid er han med Iver vedblevet at dyrke sin Videnskab, ligesom han ogsaa med Held har vejledet yngre Medstuderende i det theologiske Studium. Med denne videnskabelige Interesse forbinder han en grundig personlig Overbevisning om Christendommens Sandhed, en levende Interesse for Kirkens Anliggender og en indenfra kommende Lyst til Embedets Gjerning; og holder jeg mig forvisset om, at hans Virksomhed vil bære god Frugt for Menigheden, dersom et Lære- og Sjælesørgerembede maatte vorde ham anvist. Jeg tillader mig derfor paa det varmeste at anbefale hans Ansøgning.

Og endelig anbefaler Professor *R. Nielsen* ham i disse Udtryk:

Hr. Cand. theol. Wad er mig meget nøje bekjendt som en særdeles grundig ung Theolog, der, efter at have benyttet Universitetets Vejledning saavel i filosofisk som i theologisk Retning og det (hvad Examenscharacteren udviser) med rigeligt Udbytte, i flere Aar har beskæftiget sig med at vejlede yngre Medstuderende i de theologiske Studier. Da denne Virksomhed alt i over 8 Aar har optaget hans Tid og Kræfter, saa maa man vel heri se Grunden til, at han ikke, hvad man ellers skulde

sin Familie til Fyen; som Biskoppen, Dr. *P. C. Stenersen Gad*, havde modtaget Wad med den største Forekommenhed, ja som en faderlig Ven, der paa enhver Maade stræbte at gjøre ham Indtrædelsen i hans Embede og dets Gjerning saa venlig og tiltrækkende som muligt, saaledes vidste han og Bispinden — der var noget beslægtet med Wads Hustru — ikke det gode, de vilde gjøre den nye Præstefamilie, der efter sin Ankomst boede et Par Dage i Bispegaarden; den gode Biskop gik selv ud og købte Legetøj til Wads to smaa Piger. Den 10. Maj fandt Ordinationen Sted i St. Knuds Kirke, hvorefter Wad prædikede over Hebræerbrevet 12, 1—3 (selvvalgt Text) og søgte at beskrive „En Christens Løbebane“.

De ti og et halvt Aar, Wad tilbragte i Seden, bleve indholdsrige Aar for ham i flere Henseender. Han kom her efter Haanden i nøje Berøring med en Vennekreds af Præster, af hvilke de fleste, som Wad selv, sluttede sig til Grundtvig; i Sammenkomster med dem ved Conventer og andre Lejligheder følte han sig lykkelig. Og lykkelig følte han sig ved sin Præstegjerning; med Frygt og Bæven gik han til den, med Glæde og Tak til Gud saa han sine Bestræbelser bære gode Frugter. Og i det Hele kom han godt ud af det med Beboerne af begge Sogne, hvor forskjellige end disse vare. Med stor Venlighed hjalp Bønderne

vente af en Mand med hans Anlæg og Kundskaber, har fundet Lejlighed til at fuldføre noget litterairt Arbejde. Den præstelige Embedsstilling er nu Maalet for hans Bestræbelse; og jeg tror at kunne sige det med fuld Ret, at han til en saadan Stilling er udrustet og forberedt som Faa.

ham i det første Aar med Driften af Præstegaarden, hvis maadelige Jorder det ikke lykkedes at bortforpagte. I Provst H. E. Colding, Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Odense, fandt han ved Biskop Gads Anbefaling strax en sjelden Ven, som med største Uegennyttighed hjalp ham over mange practiske Vanskeligheder.

Naar Wad i sine ældre Aar saa tilbage paa sit fyenske Decennium, stod det for ham med Idyllens hele Ynde — det stille Liv i den fredelige Præstegaard med den smukke Have, Vandringerne i de henrivende Enge ved den forbiflydende Aa, Glæden over de mange smaa Børn, som efter Haanden fyldte hans Hus, men først og fremmest Glæden over sin Gjerning i Herrens Tjeneste, alt dette lod ham glemme en meget væsentlig Skyggeside ved dette Livsafsnit, nemlig den Sygelighed, som næsten hele Tiden hjemsøgte ham og hans Hus. En haardnakket Koldfeber herskede den Gang i Seden, og den fik et saadant Tag i Wad, at han, der af Naturen ikke var særlig kraftig, blev i den Grad svækket, at han med Grund kunde mistvivle om i Længden at udholde de idelige Anfald, der kom over ham til alle Tider; naar han stod paa Prædikestolen, kunde han pludselig blive grebet af Sygdommen, saa han næppe mægtede at føre Gudstjenesten til Ende. Forgjæves raadspurgte han de berømteste Læger (f. Ex. O. Bang) — Ingen kunde hjælpe. Det blev derfor en absolut Nødvendighed for ham og hans talrige Familie, til hvis Underhold det lille Seden Kald i Længden ikke kunde være tilstrækkeligt, at komme bort fra det usunde Sted, og efter nogen Venten fik Wad den 5. September

1860 Embedet som Sognepræst for Korsør og Taarnborg; den daværende Cultusminister, Monrad, satte Pris paa ham, og som ti Aar tidligere saaledes følte han ogsaa nu, at Biskop Martensen trofast havde støttet ham, i den Overbevisning, at der trængtes til en yngre Mand i disse Menigheder, hvor han Aaret forud havde visiteret og udtalt det Ønske, at Herren vilde „sende Opvækkelsens Aand til at levendegjøre det aandeligt Døde.“

Sin Afskedsprædiken holdt Wad 18. Søndag efter Trinitatis og flyttede med sin Familie samme Efteraar til Korsør, hvor han holdt Tiltrædelsesprædiken Allehelgensdag ¹⁾. —

Det var en stor Overgang for ham at komme fra det lille, rolige Landsbykald til Kjøbstadembedet, hvis mangfoldige Forretninger kunde blive besværlige nok for en legemlig ikke stærk Mand; uagtet Wad først og fornemmelig var Præst, ansaa han sig dog ingenlunde for at være hævet over med den største Samvittighedsfuldhed at varetage de mange verdslige Forretninger, der, især den Gang, hvilede paa en Sognepræst; men han var unægtelig glad, da Fattigvæsenet 1868 fratoges Præsterne; var dette ikke skeet, havde han næppe udholdt det besværlige Arbejde længere end hans nærmeste Forgængere. Var han fornøjet ved at være kommen til en Kjøbstad, saa var det ham paa den anden Side en Glæde ogsaa fremdeles at være Præst for Bønder, og, saavidt han kunde over-

¹⁾ Saavel hans Afskedsprædiken som hans Tiltrædelsesprædiken ere udgivne i Trykken.

komme, færdedes han mellem Taarnborg Sogns Beboere; i mange Aar holdt han jævnlig Forsamlinger nu i en, nu i anden By i det vidtstrakte Sogn.

Der var meget at kæmpe imod i Korsør (jvfr. Biskop Martensens Udtalelse ovenfor), og Kampaarene vare mange; men hans Modstandere lærte snart, at deres nye Præst var en Mand, der stod urokkeligt fast paa den Grund, han efter sin bedste Overbevisning ansaa for Sandhed. Den gamle St. Gjertruds Kirke maatte 1863 som faldefærdig nedbrydes; den paafølgende Krig hindrede Opførelsen af en ny, saa man i adskillige Aar maatte holde Gudstjeneste i en Lade i Brogade, og først efter mange baade finantsielle og andre Besværligheder og megen Kamp lykkedes det at faa den smukke nye St. Povls Kirke bygget med J. D. Herholdt som Architect. En mageløs Støtte havde Wad i disse Aar i Hædersmanden C. E. Tolderlund, da Districtslæge i Korsør, senere Landphysicus. Endelig stod Kirken færdig, og 2. Pintsedag 1871 indviedes den med stor Højtidelighed af Biskop Martensen i Overværelse af Indenrigsminister Fønnesbech og Cultusminister Hall, der overrakte Wad Ridderkorset.

Denne uforglemmelige Pintsedag var en stor Glædesdag i Wads Præsteliv; et halvt Aar tidligere, 22. November 1870, havde han og hans Hustru i deres Børns og mange Slægtninges og Venners Kreds fejret deres Sølvbryllup, ved hvilken Lejlighed de ogsaa fra Venner i Byen og paa Landet modtog mange Beviser paa Kjærlighed og Hengivenhed. Ogsaa denne Dag var en Glædesdag, skjønt en Skygge hvilede over den.

I Seden havde Pastor Wad ingen Grave efterladt; i Korsør havde han mistet to spæde Børn (1863 og 1865), men hidtil havde Herren forskaanet ham for andre Dødsfald i sin huslige Kreds. Da blev hans næstældste Datter *Oline*, en yndig, blomstrende og rigt begavet ung Pige, angreben af Brystsyge, der i Aaret 1870 udviklede sig stedse stærkere. Dog var hun endnu paa Sølvbryllupsdagen saa rask, at denne Mærkedag kunne fejres med Glæde; men snart toge Kræfterne mere og mere af og den 18. Februar 1871 udaandede hun i sit 23de Aar. Det var en bitter Dag for Forældrene og især for Moderen, hos hvem Savnet af hendes Yndlingsbarn ikke udfyldtes og hos hvem Saaret, som dette Tab forvoldte, ikke heledes i de faa Aar, hun endnu selv havde tilbage her paa Jorden. Søndagen den 12. September 1875, medens Pastor Wad var i Taarnborg, ramtes hans Hustru af et Slagtilfælde og efter et haardt Sygeleje, under hvilket Haab og Frygt vexlede, hensov hun den 27. samme Maaned 51 Aar gammel. Dette var det haardeste Slag, der kunde ramme hendes Ægtefælle og Børn; sin og sines dybe Smerte udtalte han i den herefter trykte Tale. Sorgen over disse to Dødsfald satte kjendelige Mærker paa Pastor Wads Ydre, men vistnok bidroge de ogsaa til at mildne den af Naturen strenge Mand. Og endnu maatte han se to kjære Børn gaa forud for sig: en haabefuld Søn *Matthias*, der døde af Brystsyge som Student 1877, og hans ældste Datter *Jutta*, der fra Barn havde lidt under et svageligt Helbred og i en Alder af omtr. 40 Aar ved en blid Død

udløstes 1886, efterladende et stort Savn hos sin Fader og sine Sødskende. Men havde han tunge Sorger, saa glædede Gud ham ogsaa paa mange Maader; den svagelige Mand blev ved Anvendelsen af stor Forsigtighed stærkere med Aarene og kunde færdes som mangan Yngling; efter Haanden fuldendte hans Sønner deres Uddannelse, paa hvilken han med den største Opofrelse Intet havde sparet, og flere af dem saa han lykkelig gifte; paa sine gamle Dage glædedes han ogsaa ved sine smaa Børnebørn. — En Festdag for ham og hans Familie blev den 5. September 1885, da hans Menigheder fejrede hans 25 Aars Jubilæum som Præst i Korsør og Taarnborg ved en højst fornøjelig og vellykket Sammenkomst.

Wad var med sin sjeldne Samvittighedsfuldhed en overordentlig flittig Mand, og det byrdefulde Embede nødsagede ham ogsaa til, naar han skulde bestyre det, som han ønskede, at tage Tiden i Agt. Alle Prædikener og alle Lejlighedstaler, selv Smaataler med Overskrift *ad mensam*, udarbejdede han paa det omhyggeligste og nedskrev dem Ord fra andet, saa det er en meget betydelig Samling, fra hans første Forsøg, han har efterladt sig. Foruden sine to Prædikener hver Helligdag med de tidt meget besværlige Toure til Taarnborg holdt han i mange Aar Bibellæsninger, Forsamlinger og Menighedsmøder, ofte med Hjælp af Nabopræster. Og væsentlig hvilede Embedet paa ham alene, da Catecheten havde saa meget at varetage ved Skolerne, at megen Hjælp ikke kunde forlanges af ham i denne Henseende; men i andre Retninger havde Wad stor

Støtte i Catecheterne, idet han i dem fandt nogle af sine trofasteste Venner. Ved Vacance i Catechetembedet 1886 blev dette nedlagt, mod at Sognepræsten fik Tilskud til Lønning af en personel Capellan, og fra Begyndelsen af 1887 havde Wad Bistand af en saadan; da denne i 1890 blev befordret, følte Wad sig endnu saa kraftig — hvad han i Handlingen viste derved, at han i flere Maaneder bestyrede Embedet uden nogen Hjælp —, at han ikke tog i Betænkning at blive i sin Gjerning og antage en ny Capellan. Og i Sommeren 1892 kunde den 76aarige Mand foretage en lille Udenlandsrejse, som var ham til den største Opmuntring. Da nemlig en af hans Sønner for sine Studiers Skyld maatte aflægge et kortere Besøg i Dresden, fik Wad det levende Ønske at gjense de Steder, hvor han som ung havde færdedes; med sin Søn og Svigerdatter og to af sine andre Børn tilbragte han da et Par Uger i Berlin, Dresden, sachsisk Schweiz og Prag, hvilken By nu som for 48 Aar siden udøvede en stor Tiltrækning paa ham. Men Aaret efter, i Sommeren 1893, faldt han i en heftig Sygdom, som i flere Uger fængslede ham til Sygelejet og, da den øjensynlige Fare var overstaaet, efterfulgtes af en længere Reconvalescents. Og om Sygdommen end i nogle Henseender havde en gavnlig Indflydelse paa hans legemlige Tilstand, ældedes han dog af den, og efter Haanden overlod han sin Capellan flere af Embedsforretningerne; endnu kort forinden denne Sygdom havde han prædiket i begge sine Kirker (4. Juni); det magtede han ikke mere, men maatte herefter nøjes med at prædike

hver Søndag i een af Kirkerne; selv den ham saa kjære Confirmand-Undervisning overlod han nu Capellanen. Da han første Gang efter sin Sygdom holdt Gudstjeneste i Taarnborg, henvendte han efter Prædiken følgende, for ham saa characteristiske, Ord til Menigheden:

Ord, talte efter Prædiken i Taarnborg Kirke,

Søndagen den 29. October 1893.

Kjære Venner! Det er nu 4 Maaneder siden jeg sidste Gang stod paa denne Prædikestol. Den Dag ahnede jeg mindst, at der skulde gaa saa lang Tid hen, forinden jeg atter skulde betræde den. Men der kom en Tid, da det maatte forekomme mig sandsynligt, at det aldrig mere skulde forundes mig at fremstille mig her. Jeg faldt nemlig i en alvorlig og langvarig Sygdom, som helt tog mine Kræfter. Og jeg stod som udenfor Dødens Porte. Da stod det klart for mig, at naar jeg saa paa mig selv og paa mit Eget og paa hvad jeg maatte have udrettet, da var det et Intet, da var der Intet, aldeles Intet at bygge paa, som skulde give mig Frimodighed til at gaa Døden i Møde. Da saa jeg det klarligen, hvor grændseløs ulykkelig jeg vilde være, dersom jeg ikke selv havde den Tro, som jeg nu i en lang Aarrække, i en hel Menneskealder, har forkyndt for Eder, ja netop i 33 Aar. Da saa jeg, hvor grændseløs ulykkelig jeg maatte være, dersom jeg ikke havde Guds uforskyldte Naade i Christus Jesus vor Herre at klynge mig til. Men i Jesu Navn turde

jeg nok give mig Gud i Vold og lade Ham gjøre med mig efter sit Velbehag.

Men — nu var det dog Guds Villie, at jeg ikke denne Gang skulde heden fare. Nu var det dog Guds Villie endnu at forunde mig en liden Naadetid her paa Jorden. Og jeg takker ham for begge Dele. Jeg takker ham, fordi han tog mig afsides og sagde til mig med en Røst, som ikke kunde overhøres: „Beskik dit Hus, thi Du skal dø og ikke leve“. Men jeg takker ham ogsaa, fordi han har lagt en liden Stund — hvor kort eller hvor lang den end bliver, det veed alene han — at han har lagt en liden extra Stund til mine Dages Tal. Han give mig nu Naade til, at jeg maa bruge den saaledes, at jeg maatte blive et bedre og Gud velbehageligere Menneske. Og jeg takker ham i Særdeleshed for, at han ikke har lukket min Mund, men at han fremdeles har lagt sit Ord paa mine Læber, det Ord, som er det kosteligste under Solen, den troværdige Tale, at Jesus Christus er kommen til Verden for at gjøre Syndere salige, saa at Ingen, end ikke een Eneste er saa lille en Synder — jeg taler i Daarskab, thi hvem er en lille Synder — men jeg gjentager det alligevel, at Ingen er saa lille en Synder, at han kunde blive salig uden Jesus, men at heller Ingen er saa stor en Synder, at han jo kan blive salig, naar han omvender sig og tror paa Jesus. Og nu var det Guds Villie, at jeg atter skulde bestige denne Prædikestol og derfra forkynde ikke noget nyt, men det gamle, men dog i sig selv evig unge Evangelium om Guds Naade i Christus Jesus vor Herre. Vel har jeg ikke længer

Ungdommens Kraft og Rørigheid. Men — hvo veed, maaske dog det, at Ordet lyder fra en Mand, om hvem Mange havde ment, at de aldrig skulde se ham mere paa denne Jord, allermindst skulde se ham mere staa paa dette Sted, ja, hvo veed, om ikke maaske det, at Ordet lyder fra en Mands Læber, som Mange allerede havde henregnet til de Hedengangne, til de Afdøde, skulde give det en Kraft til at trænge ind i de hørendes Hjerter. Guds Kraft fuldkommes i Skrøbelighed. Saa gid da hans Kraft maa fuldkommes i min Skrøbelighed.

Vi ere jo dog knyttede sammen. Ligesom jeg er ansvarlig for, hvorledes jeg forkynder Eder Ordet, og en Gang skal aflægge Gud Regnskab for, hvorledes jeg har forkyndt Eder det, og derfor paa mine Knæ maa tigge ham om Naade til at forkynde Eder det retteligen, saa ere ogsaa I ansvarlige for, hvorledes I høre Ordet, og skulle en Gang aflægge ham Regnskab for, hvorledes I have hørt. O, gid da baade I og jeg maatte kunne aflægge vort Regnskab med Glæde og ikke sukkende, thi det vilde ikke være os tjenligt. Ja gid vi i Evigheden maatte kunne mødes med Glæde og takke hinanden for vor Samvandring her paa Jorden, takke hinanden for, hvad vi har været for hinanden her paa Jorden.

Gud unde os her at leve saa,
At naar af Verden vi skal bortgaa,
Vi da maatte være glade,
Med Tak for alle Guds Gaver smaa
Saa frydefuldt ind i Himmerig gaa
Med Jesus Christ allesammen;
Det give Gud Fader, Amen

I Juli 1895 fik Wads Capellan Præstekald, og efter den Beslutning, som nu var modnedes hos ham og som Venners Overtalelser ikke formaaede at rokke, søgte han sin Afsked; han følte sig for gammel til at begynde med en ny Capellan og ansaa det for sin Pligt at give Plads for en Yngre. Den 30. September blev hans Afskedsbegjæring bevilget, hvortil hans Overordnede føjede deres Tak for hans lange og nidkjære Tjeneste. Og til hans Ridderkors føjede Kongen Sølvkorset, hvad der ikke kunde andet end glæde den beskedne Mand, hvor liden Vægt han end lagde paa ydre Udmærkelsestegn.

Han var nu altsaa uden Embede, uden dettes Pligter og Ansvar; som Regelen er for Præster, skulde han bo i Præstegaarden i Naadensaaret, altsaa ganske under de vante Forhold med sin Datter og sine Tjenestefolk. Dertil fik han en ny Husfælle, Pastor emeritus Gr. Gregersen, der af Autoriteterne blev beskikket til indtil en ny Præsts Udnævnelse at bestyre Embedet; i denne Mand, til hvem han fra ældre Tid havde et løseligt Bekjendtskab, vandt han paa sine gamle Dage en Ven, hvis Omgang var ham til Glæde og Opmuntring. Men var han uden Embede, saa var han derfor ikke uden Arbejde; han prædikede saa tidt hans Helbred tillod ham det, næsten bestandig til Højmesse i Korsør, og udførte jevnlig andre kirkelige Forretninger, ligesom han da ikke glemte sine Syge og Bekymrede. Han stod som sædvanlig op Kl. 6 $\frac{1}{2}$ om Morgenen og gik tidlig (Kl. 9 $\frac{1}{2}$) i Seng; sine Spadsereture, der nu sjældent gik længere end til Kirkegaarden med hans Kjæres

Grave, foretog han nu om Formiddagen, der i hans Embedsaar havde været hans bedste Arbejdstid; hans Øjne, der ellers jevnlig havde været svage, stode ham i hans høje Alder bi, saa han kunde vedblive at læse og læse meget af forskjellig Art, en stor Lykke for ham, der aldrig spillede Kort; hvad der i hans sidste Aar interesserede ham meget, var Læsningen af Walter Scotts Romaner, der ogsaa vakte Minder hos ham fra den Tid, da han i Ferierne nød disse herlige Fortællinger hjemme i Boelsgaardens Have. Det var ret et *otium cum dignitate* for den gamle Præst, hvem Tiden ikke faldt lang og som i Regelen var livfuld og glad, selv naar en og anden Alderdoms Skrøbelighed kunde plage ham. Een Ting opfyldte ham levende og beskæftigede bestandig hans Tanker: Oprettelsen af et fast Capellani ved Præsteembedet; kun naar dette skete, mente han, at der var sørget tilstrækkelig for hans kjære Sogne, og han sparede i denne Henseende hverken paa skriftlig eller mundtlig at virke, hvad han kunde, ja foretog i den Anledning flere Rejser til Kjøbenhavn for indtrængende at tale sin Menigheds Sag; forskjellige Omstændigheder forhalede imidlertid Afgjørelsen af denne Sag, saaledes at han, da Naadensaaaret i Oktober 1896 udløb, endnu kunde blive i sin Præstegaard og endnu en Gang fejre Julen her i de vante Omgivelser. „Saa skulde da vi, som her ere samlede — udtalte han, inden han med sine Husfæller gik ind til Juletræet — atter opleve en Jul her paa Jorden. Ja, hvor mange, mange Gange er der ikke holdt Jul her i denne Præstegaard. Der er holdt Jul

i lykkelige og frydefulde Dage, men der er ogsaa holdt Jul i sorgfulde og bedrøvede Dage. Men altid kom Jülen ikke med Sorg, men med Glæde, med Glæde af en højere Art end den blot jordiske, den blot timelige Glæde, med Glæde over Frelseren født i Davids Stad, med Glæde over den Frelse fra Synd og alt Ondt, som vi saa højlig trængte til, men som vi umuligt selv kunde berede os, men som Gud i sin store Naade har beredt os i sin Søn, den Enbaarne. Det er sidste Gang, den allersidste Gang vi holder Jul i denne Præstegaard. Det Ord *sidste* har altid noget Vemodigt ved sig. Saa har det da ogsaa noget Vemodigt ved sig, at det i Aar er sidste Gang, vi holde Jul paa dette Sted. Men naar Gud i sin Naade vil give os, at Juleglæden med Tak og Lov og Pris til Gud maa sænke sig i vore Hjerter, saa gaar vi med Frimodighed Fremtiden i Møde, saa veed vi, at Juleglæden ikke skal blive tagen fra os, men at naar vi sidste Gang har holdt Jul her paa Jorden, saa er det dog i Virkeligheden ikke sidste Gang, men saa skal vi gaa ind til en fuldkommen Juleglæde i Evigheden. Giv os, o Gud, af din store Naade, at dette maa opfyldes paa os. Vi binde os fast til Dig med den Pagt, med hvilken Du har bundet dig fast til os, vi forsage Djævelen (o. s. v.). Og i denne Tro bede vi alle Guds Børns Bøn, sigende af Hjertet: Fader vor (o. s. v.). Amen.“

Som han denne sidste Jul var glad, skjønt kun saa faa af hans Kjære kunde fejre den hos ham, der i de mange lykkelige Aar, han hentydede til, havde holdt Julefest med en elsket Hustru og otte Børn, saa-

ledes glædede han sig inderlig, naar han fik Besøg af sine Børn eller gode Venner; hvor var han ikke fornøjet og oplivet, naar en af hans Sønner besøgte ham og kunde samtale med ham baade i Alvor og i Spøg. Den Dag i Aaret, der samlede de fleste i hans gjæstfrie Hus, var efter Haanden bleven hans Fødselsdag; den var en Højtidsdag for ham, der som Faa kunde glæde sig ved „Livets kostelige Gave“. Kjære Præstevener og Andre fra Nær og Fjern indfandt sig gjerne den 18. Maj. En Festdag blev da hans 80 Aars Fødselsdag, den sidste han oplevede. „Det er vidunderligt — ytrede han ved Bordet —, at det skulde falde i min Lod at opleve denne høje Alder, jeg nu har naaet. Det tegnede til alt andet, ja jeg kan godt sige, det tegnede til en tidlig Død for mig, den Gang jeg var imellem 30 og 40 Aar, og ikke blot jeg selv, men ogsaa alle, som kjendte mig, ansaa det for en given Sag, at jeg ikke skulde blive ret gammel. Og nu har jeg naaet den dobbelte Alder og er kommen langt ud over Støvets Aar uden at være helt aflægs endnu. Men jeg har dog følt, at det var min Pligt at trække mig tilbage fra Bestyrelsen af det omfattende Embede, som har været mig betroet. Og skjønt det ikke er sket uden Vemod og Smerte, at jeg har maattet sige Farvel til den kjære Gjerning, som ingensinde har været mig en Byrde, men en Tilfredsstillelse for mit Hjertes Trang, saa føler jeg dog, at det var det eneste Rigtige. Naar jeg nu ser tilbage paa den lange Tid, i hvilken jeg har faaet Lov at tjene i Herrens Vingaard, saa har jeg visseligen ikke det allerfjerneste at

rose mig af. Hvor uendelig Lidet er ikke det, som jeg har udrettet, og hvor staar det i alle Maader tilbage for det, jeg gjerne vilde have udrettet. Har der været nogen Velsignelse derved, skylder jeg ene og alene Herren vor Gud Tak og Æren derfor. — Det Aar, jeg nu er kommen ind i, kaldes jo et Naadens Aar. Men jeg maa sige, at alle de Aar, jeg har levet, alle de Aar har i Sandhed fra Guds Side været Naadens Aar. O maatte jeg blot i nogen Maade have brugt disse Naadens Aar saaledes, som de skulde bruges. Nu har min jordiske Konge givet mig Afsked i Naade. Gid ogsaa, naar om kort Tid Stunden er der, at jeg skal drage herfra, ogsaa vor himmelske Herre og Konge vil give mig Afsked i Naade. Aldrig noksom kan jeg fuldtakke Gud for hans Naade mod mig. Men jeg takker ogsaa Mennesker for den Overbærenhed, de har vist mig, og den Godhed, hvormed de er kommen mig i Møde. Og særskilt takker jeg alle dem, som idag glæder mig med deres Nærværelse her.“

Taknemmelighed mod Gud og Mennesker var et Hovedtræk i Wads Character, og hermed hængte sammen hans dybe Ydmyghed; han trængte sig aldrig frem. Han var vistnok usædvanlig fri for Forfængelighed og i det Hele en ualmindelig aandig Personlighed, der mindre end de Fleste tænkte paa og lagde Mærke til mangfoldige Ting og Forhold, som beskjæftigede Andre. Heraf kom hans, tidt pudsige, Upraktiskhed i verdslige Sager; det er kun nogle faa Aar siden, at han, da han en Dag besøgte en Kone, fra hvis Vindue man saa over i Præstegaardens Have, spurgte

hende, hvad det var for en kjøn Have, man havde for sig; og til sin Forbavselse fik den Oplysning, at det var hans egen. Men denne Upraktiskhed forledte ham af og til til at dømme Personer og Forhold efter et første, maaske ikke altid rigtigt Indryk, som han kunde have vanskeligt ved at komme bort fra. Havde han gjort Nogen Uret, var han imidlertid altid villig til at afbede sin Uret igjen; at takke og bede om Forladelse var ham indprentet fra Barndommen. V. Birkedal har utvivlsomt i sin Omtale af Wad (En Livs-Førelse II, 323) tegnet ham rigtigt, naar han, efter at have omtalt nogle af sine Venner, siger:

Jeg kan ej regne op Enhver,
Som jeg i Fyens Land fik kjær,
Som rakte mig en Venskabs Drik,
Og skænkede søde Øjeblik,
Dog nævnes *han*, med ædle Sind,
Som drog fra Fyen i Sjælland ind,
Den aandelige Adelsmand
Med Kørsets Tegn paa Skjoldets Rand.

En anden Ven, der kjendte Wad nøje, har udtalt, at det, der vakte hans store Ærefrygt for Manden, var dette, at han var en hel Mand; „han var en høj-lærd Mand — men man skulde agte paa Grundigheden i hans Tale og Virksomhed, for hans Lærdom var dybt tilegnet; han var en jevn Mand — men hvor fin og ædel i al sin Færd! — han var en Mand, hvis Myndighed var iøjnefaldende, og dog et stort Barn“.

En væsentlig Side af Wads Personlighed var hans brændende Fædrelandskjærlighed, som han ofte lod komme til Orde ved festlige Lejligheder; han elskede

sit Land og sit Folk, og de, der virke for Danskhedens Bevarelse og Fremvæxt blandt Sønderjyderne, ville vide, hvor trofast han stod deres Bestræbelser bi i sin Kreds. Naar han om Søndagen bad Kirkebønnen for vort jordiske Fædreland og han altid tilføjede „Danmark, dejligst Vang og Vænge“, var der en varm Hjerteklang i hans Røst.

Som Wad var ligefrem og jevn i sit Væsen, saaledes var ogsaa hans Levevis jevn, og hans Fordringer beskedne, som det maatte falde Enhver i Øje, der traadte ind i hans tarvelige, gammeldags Studerestue, hvis Vægge tildels fra Gulv til Loft dækkedes af hans mange Bøger, der paa en ejendommelig Maade afspejlede hans egen Udvikling; Kants og Hegels bindstærke Værker fandtes her Side om Side med Martensen og Rækker af Grundtvigs Skrifter. Indtil han blev henad 60 Aar arbejdede han her om Aftenen kun ved et enkelt Lys.

I Seden havde hverken Biskop Gad eller Engeltoft visiteret hos Wad; da Biskop Martensen i 1871 indviede Korsør Kirke, erklærede han, at dette hans Besøg kunde gjælde for en Visitats, saa først i 1887 oplevede Wad sin eneste Bispevisitats af Biskop Fog, der i Kaldsbogen skrev følgende: „1887 den 20. Juli visiterede jeg i Korsør, hvor jeg havde den Glæde at finde den smukke, lysè og rummelige Kirke aldeles fyldt med en Forsamling af Gamle og Unge af alle Stænder, for hvilke Menighedens værdige, nidkjære og kundskabsrige Præst Hr. Wad til megen Opbyggelse prædikede over Joh. 4, 5—29, 39—42. Den meget talrige

confirmerede Ungdom gjorde med Liv og Forstaaelse Rede for den hellige Kundskab. Herren, som har givet sin Tjener Naade til at vække og fremelske de sovende Livsspirer, forunde ham at se dem voxe sig bestandig mere kraftige og frugtbare.“

— Søndagen Septuagesima, den 14. Februar 1897 havde Wad prædikedet til Højmesse i Korsør; det var hans Agt fremdeles at prædike hveranden Søndag i Korsør og hver Onsdag i Fasten i Taarnborg, hvor han ikke havde talt siden sin Afskedsprædiken; saa glad var han ved Tanken om endnu en Stund stadig at faa Lov at prædike, og i saa høj Grad var det ham en aandelig Vederkvægelse at udarbejde Prædikener, at der efter hans Død paa hans Bord fandtes ikke mindre end otte fuldt færdige Prædikener, den sidste til 2. Paaskedag (19. April), foruden 7 Skriftetaler. Men han skulde ikke tiere komme til at tale i Guds Hus. Da han Torsdagen den 25. Februar gik sin sædvanlige Formiddagstur paa Kirkegaarden, følte han sig underlig til Mode; hvor han vidste, at der kun fandtes Træer, troede han at se lutter Huse; med Besvær fandt han Vejen nedenunder Byen, til han kom til Stranden, hvor Lodserne have deres Udkigsplads. Saa vidste han, at han var i Nærheden af Præstegaarden, som det lykkedes ham at naa til Kl. 11, da han med sine Husfæller samledes ved Frokostbordet. Da vare atter hans Forestillinger normale, og han fortalte selv spøgende, hvorledes det var gaaet ham, men ytrede dog flere Gange: „Det er et *memento mori*“. Han befandt sig ikke vel hele Dagen og kunde ikke ret huske, gik derfor tidlig

i Seng og stod op næste Dag, men befandt sig ilde og maatte atter søge Sengen ved 5 Tiden. Fra nu af stod han ikke op mere; nogen egentlig Sygdom fandtes ikke, men han kunde aldeles Intet nyde; ethvert Middel blev forsøgt til at give ham Appetit, men Alt var ham imod. I den første Ugestid af hans Sygeleje var hans Aand fuldkommen klar; de af hans Børn og Svigerbørn, der kunde komme, besøgte ham jevnlig, og han talte baade om de himmelske og jordiske Ting med dem. En af de første Dage ytrede han: „Jeg vilde jo gjerne leve lidt endnu, men jeg vil være fornøjet, hvordan det gaar.“ Til en af sine Sønner, der kom den 2. Marts, sagde han: „Jeg har Intet at rose mig af, hverken som Menneske eller som Præst; jeg stoler alene paa Guds Naade.“ Skjønt han selv havde en Følelse af, at han aldrig havde været saa syg som nu, havde han dog endnu ikke opgivet Haabet om at komme sig; de Prædikener og Taler, han skulde holde, opfyldte ham, og især tænkte og talte han meget om Themaet til en Skriftetale, han endnu ikke havde nedskrevet: *Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοι εἰσιν, προάγουσαι εἰς χρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπαχολουθοῦσιν* (1. Tim. 5, 24), som han mente burde forstaas saaledes, at de Synder, Menneskene her have bekjendt for Gud, gaa forud for dem til Dommen og ere da forladte, men de Synder, de ikke have bekjendt her, de følge dem til Dommen, og dem skulle de da svare til. — I Begyndelsen vare Nætterne meget urolige, uagtet han næsten ingen Feber havde, men efter Haanden som Kræfterne svandt, sov han mere og mere, og i

de sidste Dage havde han aabenbart mistet Synet, uden at han dog selv omtalte det. Med største Taalmodighed bar den gamle Mand sin Sygdoms Pine og Uro, og med Taknemmelighed mod sine Omgivelser fandt han sig i alle de Foranstaltninger, de traf til hans Bedste. Jevnlig samledes hans Børn og Husfæller om hans Seng og sang Psalmer med ham: „Gud Hellig Aand i Tro os lær“ og „Han som paa Jorden bejler“ m. fl.; i Begyndelsen sang han med, men, som Svagheden tiltog, kunde han tilsidst kun sige Amen, naar man bad med ham og den gamle Præst lyste Velsignelse over ham. Endnu den 9. Marts interesserede det ham at høre, at det var de 40 Ridders Dag, hvilken han efter sin Erfaring tillagde nogen Betydning, og den 10. havde han endnu Sands for, at det var hans yngste, fraværende Søns Fødselsdag; endnu i disse Dage kunde han henvende enkelte spøgende Ytringer til sine Børn, men da et Par Dage efter Meddelelsen kom, at den Afgjørelse, som han med største Længsel havde imødeset, nu var truffen med Hensyn til Oprettelsen af et fast Capellani i Korsør — da vare hans Tanker ikke længer ved denne Verdens Ting.

Saaledes gik nogle Dage; naar han af og til var vaagen, kunde han henvende enkelte Ord til den, der holdt ham i Haanden, men faldt strax hen igjen; Mandag Aften den 15. Marts var han noget urolig, men faldt derefter i Søvn og sov stille hele Natten og den følgende Dag; hans Nærmeste samledes om Aftenen om hans Leje, da de kunde tænke, at Døden var forestaaende; Klokkeren tre Kvarter til ti drog han et Suk og dermed overgav han Gud sin Sjæl.

Saaledes gik den gamle Herrens Tjener blidt til Hvile i sin Præstegaard, hvorfra han ikke uden Betykning havde imødeset Opbrudet. —

Allerede næste Morgen vajede Flagene paa halv Stang fra mange Huse i Byen.

Mandag Aften den 22. Marts samledes en snevrere Kreds i Præstegaarden om den gamle Præsts Baare i Salen. Forinden Kisten af Byens Lærere bares over i Kirken, fremtraadte den Afdødes mangeaarige Ven, Sognepræst Kr. Friis fra Skyum, tidligere Catechet i Korsør, og udtalte i en kort Tale sin Tak, idet han gik ud fra, at, ligesom vor Herre Jesus sagde Tak til Faderen selv i de tungeste Timer, saaledes vilde vi ogsaa sige Tak for, hvad vi havde haft i dette Hjem, hvor hans afdøde Ven var Husfaderen, og det var, fordi hans Kjendemærke var Renhed, saa Luften var ren i dette Hus — „Hjemmets Luft kyssede Synden bort fra vor Pande“ og „fra Hjemmet her til Hjemmet hist stod der aabne Døre“.

Den følgende Dag Kl. 12^{1/2} fandt Jordefærden Sted fra Korsør Kirke. Om denne meddeler „Korsør Avis“ for 23. Marts bl. a. „Idag fandt Jordfæstelsen Sted under overordentlig stor Deltagelse fra Fjern og Nær. Vor store, rummelige Kirke var fyldt til sidste Plads. Foran Kisten, der var dækket med et Væld af store og smukke Krandse, var Vaaben- og Forsvarsbrødrenes florumvundne Faner opplantede. Paa Byraadets Foranstaltning var der decoreret med Sørgeflor rundt om i Kirken og anbragt et Par store Candelabre ved Opgangen til Choret, saa at Kirken straaledede i et Lyshav.

En Kreds af Damer havde smykket Choret med levende Planter og hensat nogle store Graner ved Opgangen til dette. Det hele var af smagfuld, decorativ Virkning og gjorde et smukt højtideligt Indtryk.“ Efter de første Vers af Psalmen „At sige Verden ret Farvel“ talte Pastor Lunddahl fra Kolding og, efterat de sidste Vers af samme Psalme vare afsungne, Provst Sorterup fra Slagelse.

„Man afsang nu „Som Dug paa slagne Enge“, hvorefter Kisten af Lærene fra Byen og Landsognet blev baaren ud af Kirken, medens et Chor af Damer og Herrer fra Galleriet over Indgangen afsang et smukt og stemningsrigt Farvel. I Spidsen for det imponerende Sørgetog bares 8 Faner og Flag, tilhørende stedlige Foreninger. Overalt i Byen og fra Skibene i Havnen vajede Dannebrog paa halv Stang. I Følget bemærkedes de stedlige militaire og civile Embedsmænd, Korsør Byraad, Medlemmer af Taarnborg Sogneraad, 12 Præster i Ornat, Vaaben- og Forsvarsbrødrenes Bestyrelser, samtlige Lærere i Korsør og Taarnborg. Da Kisten var sænket i Graven, forrettede Pastor Gregersen Jordpaakastelsen og bragte den Afdøde et smukt Farvel. — — — Med Psalmen „Christ stod op af Døde“ sluttede Sørgehøjtideligheden, hvorefter Pastor Wads ældste Søn, Stationsforstander Wad, paa Familiens Vegne takkede for den store Deltagelse. — Blandt det store og smukke Flor af Krandse nævne vi: „Fra Korsør Byraad“, „Fra Lærerne og Lærerinderne ved Communeskolen“, „Fra gamle Venner i Korsør“, „Fra Indre Missions Venner“ og „Fra Venner i Tjæreby“.

Af de stedlige Blades Necrologer over Pastor Wad anføres følgende:

I Korsør og Taarnborg Menigheder var der, da Pastor Wad kom hertil, ikke meget religiøst Liv. Arbejdet for Guds Riges Sag i to saa store Menigheder kræver en Præsts hele Kraft og Energi, og Pastor Wad var den Gang ikke legemlig stærk. Men han tog fat paa sin Gjerning med Iver og Nidkjerhed, og skjønt hans Prædiken især i den første Tid vakte Modstand hos Mange, saa blev der dog efter Haanden flere og flere i begge Sogne, der flokkede sig om hans rene og indtrængende Forkyndelse af Gudsordet. Menighedslivet blomstrede mere og mere frem, saavel ved de Præsteconventer som ved de maanedlige Sammenkomster, der holdtes i Præstegaarden, og hvortil enhver af Menighedens Medlemmer var velkommen. Paa Svendstrup Bjerg holdtes i Sommertiden christelige Møder, der drog Folk til sig fra Fjern og Nær, og der vil endnu være Mange baade i Byen og i Taarnborg Sogn, for hvem disse „Bjergprædikener“ vil staa som lyse og varmende Erindringsbilleder. Rundt om i Taarnborg Sogn, i Skoler, Gaarde og Huse holdt Pastor Wad en Mængde opbyggelige Forsamlinger. Som Præst sluttede han sig til det grundtvigske Livssyn. Præstegjeringen var lige til det sidste hans Hjertes Lyst og Glæde, og han frydede sig ved ethvert Tegn paa Gudslivets Væxt og Trivsel, enten det saa kom her hjemme fra eller ude fra Missionsmarken. Han var en god Patriot og Fædrelandsven og havde levende Interesse for den sønderjydske Sag. Ved Møder, Fest-

ligheder og andre Lejligheder har Pastor Wad tidt talt smukke og inderlige Ord herom. — — — I de sidste 7—8 Aar, Pastor Wad beklædte Præsteembedet her, holdt han Capellan, men prædikede næsten stadig selv en Gang hver Søndag, enten i den ene eller den anden af Pastoratets Kirker. Den 20. og 27. October 1895 holdt han sin Afskedsprædiken henholdsvis i Taarnborg og Korsør Kirke, men har i de 1^{1/2} Aar, der er forløbne siden da, jevnlig forrettet Gudstjeneste, lige indtil han blev kastet paa det sidste Sygeleje. Hans Stemme var endnu i hans høje Alderdom saa kraftig, at den kunde høres over hele Kirken.

Stille og blidt kom Døden og slukkede den gamle Præsts Livslys efter en lang og arbejdsom Dag i Guds Riges Tjeneste. Men Mindet om, hvad han har levet og virket iblandt os, vil længe bevares i de to Menigheder, hvis Præst han var i over 35 Aar.

(Korsør Avis 17. Marts 1896.)

Der er en Side af Pastor Wads Virksomhed, som vi ikke fik omtalt i Necrologen i vort Gaarsnummer, men som ligefuldt fortjener at fremhæves, nemlig hans store Interesse for vort offentlige Skolevæsen. Han omfattede Skolen og dens Gjerning med varm Sympathi og har som dens Tilsynsmand Krav paa at mindes med Taknemmelighed af alle Skolens Venner.

(Korsør Avis 18. Marts 1896.)

Efterat gamle Pastor Wad i Korsør har været sengeliggende i ca. 3 Uger, meddeles det os i Dag,

at han i Aftes ved 9 Tiden er hensovet stille og roligt. — — — Pastor Wad var en bestemt Tilhænger af Grundtvigs kirkelige Anskuelse, medens han i andre Retninger var en konservativ Mand. Han var en Personlighed, for hvem Alle nærede en uskrømtet Agtelse og Ærbødighed. Og han var en kundskabsrig, ja vel en lærd Mand. Det er ikke mange Aar siden, han ved en Bispevisitats besvarede en for ham af Biskop Fog paa Latin udbragt Skaal i samme Sprog med en længere Udtalelse. Han har udgivet et Par Prædikener og meddelt flere saadanne til kirkelige Blade.

Da Dødsbudskabet rygtedes i Morges, hejste de offentlige Bygninger samt det tysk-engelske og svensk-norsk-portugisiske Consulat Flag paa halv Stang.

(Sorø Amtstidende 17. Marts 1896.)

III.
TRE
LEJLIGHEDSTALER

AF M. WAD

Ved min søde Olines Kiste

i Korsør 24. Februar 1871.

Der er mange Smerter for et Menneske her paa Jorden. Det er altid en stor Smerte, naar Døden skiller os ved Nogen af vore Kjære. Det er en stor Smerte, naar de Gamle maa se de Unge, de havde kjære, gaa forud til det Land, hvorfra Ingen vender tilbage. Hvor meget end Venskab og Kjærligheden har blomstersmykket denne sorte Kiste, saa er det dog en dyb Smerte for Forældre og Sødskende, for Frænder og Venner at staa her ved denne Kiste, som gemmer Støvhytten af den, vi elskede og elske saa saare.

Det sømmer sig vel ikke for en Fader at rose sit eget Barn, men det tør dog ikke heller være Faderhjertet forment at udtale, hvad *hun* har været for Fader og Moder, for Sødskende og for Hjemmet. Og det er kun den nøgne Sandhed, naar jeg siger, at hun har været saa uendelig Meget for os Alle. Ja, hun var i Sandhed en Stjerne af første Rang paa vor jordiske Lykkes Himmel. Vi har aldrig haft Bedrøvelse af hende i alle de Aar, vi fik Lov at beholde hende. Let

bevægelig var hun paa Sjæl og Legem, livsglad og frejdig. En aaben Sands havde hun for, hvad der var Ædelt, Godt og Stort. Og Hjemmet, hvor elskede hun ikke det! Hvor forstod hun ikke at udbrede Hygge der! Hvor forstod hun ikke at sprede enhver Skygge paa Moders og Faders Pande!

Men nu er vor Stjerne blegnet i Dødens Nat. Vi høre ikke mere hendes milde Røst, vi se ikke mere hendes straalende Ansigt. Nu sidder Sorgen og Savnet til Huse. Og Savnet vil vedblive, saa længe vore Øjne ere aabne. Ja, Sorgen er dyb og stor. Men dog skal det siges og vidnes til Guds Ære, at der er Fred og at der er Trøst midt i Sorgen. Ja, dersom vi aldrig, aldrig mere skulde faa det søde Ansigt, aldrig mere faa vor Øjesten, vor egen hjertekjære Oline at se, eller dersom hun ikke var død et Guds Barns Død, dersom hun var gaaet bort i en vantro og uomvendt Tilstand: da vilde vor Sorg være tusinde Gange værre end den er nu, da vilde det være Fortvivlelsens trøstesløse Sorg. Men, Gud ske Lov! at det Modsatte er Tilfældet. Jeg tror vistnok, at jeg tør sige, at hun aldrig har været den Pagt utro, som vor Herre sluttede med hende i hendes tidligste Barndom, da vi i Daaben lagde hende paa hans Arme, den Pagt, som hun med svigløse Læber bekræftede den Dag, hun blev confirmeret. Og hvad der meget bidrog dertil, var, at hun i sin Barndom var omgivet af christelige Indtryk og meget kom i troende Menneskers Huse, og hendes Barndom vedblev altid at staa for hende i et forklaret Lys. Men i Særdeleshed var det klart, at det sidste Aar, som i

saa mange Henseender var et tungt og et trangt Aar, ret et Prøvelsens Aar for hende, i hvilket hun, der stod i sin Ungdoms Blomstring, falmende og visnede, at dette Aar blev et aandeligt Modnelsens Aar for hende, hvori hun ret voxede en aandelig Væxt og modnedes for Guds Rige. Ja, den himmelske Mester tog hende i Skole, og det var en haard Skole, denne Sygdommens og Lidelsens Skole. Men hun var en lærvillig Discipel, der gjorde god Fremgang. Ja, hun voxede i Nøjsomhed, saa at hun gjerne gav Afkald paa Livets Nydelser og var vel tilfreds med Guds faderlige Styrelse. Og hun voxede i Troen, den barnlige Tro og sikre Tillid til vor Frelser, at han var den, der skulde og vilde føre hendes Sag til Sejr. Og hun voxede i Kjærligheden, den Kjærlighed, som er fra Gud, hun var saa øm imod os Alle, og med Døden for Øje blev hendes Smil saa mildt, saa mildt, at vi aldrig kan glemme det.

Ja, det er det, som skjænker os Fred og Trøst i vor store Sorg, at hun gik bort saa vel forberedt. Allerede nogen Tid forud sagde hun til mig: „Det Eneste, hvorfor jeg kunde ønske at leve længere, det var for at leve Gud mere til Velbehag og for at blive et kjærligere Menneske“. Og det, mener jeg, var et rigtig godt og velsignet Ord. Og da den sidste Time kom, saa sagde hun med klar Bevidsthed Farvel til alle dem, der vare i Huset, og sendte kjærlige Hilsener til de Fraværende, og udaandede saa i Jesu Navn sin Sjæl.

Hun elskede Mange og hun var elsket af Mange.

Det paaskjønnede hun ret og sagde oftere: „Alle Mennesker ere saa gode imod mig“. Ja, hun blev elsket af Mange, men det Allerbedste var, at hun blev elsket af Jesus. Og det fornåm hun, at han elskede hende, og det var denne hans Kjærlighed, som lagde det søde, velsignede Smil paa hendes Læber, som var der indtil det Sidste, saa at vi ikke kunde andet end mindes det Psalmevers:

Hvem der smile kan ad Døden,
Den har Himlen smilet ad.

Saa er det da vor Trøst, at vor kjære, elskede Oline er gaaet fra sine jordiske Forældres Hjem, det som hun elskede saa saare, til et uendeligt bedre Hjem, til sin himmelske Faders Hjem. Saa er det da vor Trøst, at Hjertebaandet, som var mellem hende og os, det er ikke bristet. Hun hører os endnu bestandig til som vort eget hjertekjære Barn, hun vedbliver at elske os, endnu ømmere og dybere end her paa Jorden, og vi vedblive at elske hende i vor Herres Jesu Christi inderlige Kjærlighed. Og vi vil bede Gud om Naade til, at vi, søm elske hende og ikke kunne andet end længes efter hende, at vi ogsaa maa gjøre det til vort Livs Opgave mere og mere at leve Gud til Behag, og at blive ret kjærlige Mennesker. Og saa har vi det glade Haab, at vi, hvad enten vi skal leve kortere eller længere Tid her paa Jorden, skal i Opstandelsens Morgenrøde faa hende at se i forklaret Skikkelse, skal atter skue hende ind i Øjet og se Stjerneblikket, høre hendes Røst, skal

atter trykke hendes Haand, ja trykke hende til vor Favn og fryde os i det Gjensyn, hvorpaa ingen Skilsmisse følger. Og dette Haab er ikke bygget paa vore egne Meningers Flyvesand, men det er bygget paa Christi Opstandelses klippefaste Grundvold. Og derfor sige vi med Apostelen Peder: „Lovet være Gud og vor Herres Jesu Christi Fader, som efter sin store Barmhertighed haver igjensødt os til et levende Haab formedelst Jesu Christi Opstandelse fra de Døde, til en uforkrænkelig og ubesmittelig og uforvisnelig Arv, som er henlagt til os i Himlene.“

Kjære Venner! i hvis Midte jeg er sat til at være Guds Ords Forkynder. I ville vistnok tro mig, naar jeg her ved min Datters Kiste bevidner, at dersom jeg ikke havde det Evangelium at støtte mig til, som jeg forkynder Eder, den troværdige Tale, at Jesus Christus er kommen til Verden at gjøre Syndere salige, saa at der udenfor ham kun er Død og Fortabelse, men i hans Samfund er Frelse og Salighed for alle de Troende og Døbte, at dersom jeg ikke havde dette Evangelium at støtte mig til, saa vilde jeg staa trøstesløs og fortvivlet. Men naar jeg midt i den dybe Sorg staar her med en stor Trøst i mit Hjerte og med et usvigeligt Haab, saa er det, fordi jeg veed, paa hvem jeg tror, og er vis paa, at han er mægtig til at bevare det, som jeg haver nedlagt hos ham til hin Dag. Men nu haver jeg nedlagt min kjære Datter i hans Skjød, jeg har betroet hende til hans Varetægt, og jeg er vis paa, at han vil gjemme hende trygt og sikkert, saa at intet Ondt skal røre hende, sikrere end om hun

var bleven ved at leve paa denne Jord, og at han vil lade mig faa hende at se i en meget skjønnere Dragt end den, hun nogensinde har baaret her paa Jorden. Og saa vil jeg bede Eder tro mig, naar jeg forsikrer Eder, at det er den eneste Frelsens Vej, der gives for Eder som for mig, tro mig, naar jeg forsikrer Eder, at det er kun ved at holde fast ved Troen og Daaben, at vi kunne leve et helligt Liv til Guds Velbehag her paa Jorden, faa en salig Død og en glædelig Opstandelse.

Lov og Tak og Pris og Ære være nu Dig, vor Gud og Fader, for al den Tid, vi fik Lov at beholde det søde Barn i vor Midte. Hun elskede Foraaret og den varme, milde, grønne Sommer. Men hun gjos for Vinterkulden. Tak, fordi Du i Naade har taget hende til Dig, hvor der slet ingen Vinterkulde er, men en evig Naadens og Kjærlighedens Sommer. O, lad nu hende, som elsker os og som vi elske og med hvem vi, om hun end er gaaet bort for en Tid, vide os medforbundne i de Levendes Knippe, være et af de Baand, hvorved Du drager os fra Verden og dens Forfængelighed til Dig og Dit Rige. Børneflokket, som er i Live og som Du har givet os, lad Din Naade være over den, at baade Forældre og Børn maa samles med hende, som gik forud, i Dit Rige, at det ved Din Naade maatte naas, at vi kunne sige: „Se, her er vi, Herre, og de Børn, som Du har givet os.“ Ja, giv os Alle, som er her tilstede, den sønlige Udkaarelses Aand, der forvisser os om, at vi ere Dine kjære Børn formedelst Jesus Christus, saa veed vi, at

hverken Liv eller Død, ej heller det Nærværende, ej heller det Tilkommende, ej heller det Høje, ej heller det Dybe, ej heller nogen anden Skabning skal kunne skille os fra Guds Kjærlighed i Christus Jesus, vor Herre!

Amen.

Fader vor.

Amen.

Ved min velsignede Bettys Baare

i Korsør St. Povls Kirke den 1. October 1875.

Jeg har ikke vandret ene paa min Vej igjennem Livet. Jeg har haft kjære Forældre, jeg har haft og har kjære Børn, Sødskende, Frænder, Venner, og det saadanne Venner, med hvem jeg var og er forbunden i det Bedste af Alt. Men *Hun* var mig mer, end noget andet Menneske har været her paa Jorden, og mer end noget andet Menneske kan blive for mig, saa længe jeg vandrer paa denne Jord. Hun var mit Livs største Rigdom.

Hun gav mig sit varme, rige, ømme Hjerte, og jeg beholdt det til hendes sidste Stund. Hun var mit Livs Velsignelse, dets Lys og Glædessol. Hun var min trofaste Støtte i Alt, i Smaat og i Stort, men hun vilde ikke støtte mig i Andet end, hvad der var godt og Gud velbehageligt, og jeg ønskede heller ikke at støttes i Andet. Hun var min Støtte som Mand og Fader, men hun var ogsaa min Støtte som Præst og Herrens Tjener. Hun var en af de troende Kvinder, og derfor var hun saa vel skikket til at være en Præsts

Hustru. Hendes Hu stod ikke til tomme Adspredelser eller verdslig Tant; men det laa hende paa Hjerte, at jeg maatte røgte min Gjerning til Velsignelse for den mig betroede Menighed. Har jeg kun gjort det daarligt, saa er det ikke hendes Skyld. Har der været en Smule Opbyggelse ved min Gjerning, saa har hun sin store Lod og Del deri; thi hendes kjærlige Deltagelse styrkede og opmuntrede mig. Har jeg været Noget for hende, hun har været endnu meget Mere for mig.

Flere smertelige og tunge Tab har jeg lidt under min Vandring heneden. Men dette er det smerteligste og tungeste Tab, jeg nogensinde har oplevet. Livet har ligesom mistet sin Glands for mig, og Kraften til at øve den mig saa kjære Præstegjerning synes lammet, og jeg kan for Tiden slet ikke tænke paa den med den Glæde, som jeg er vant til. Er jeg da staaet frem her for at jamre og klage? Nej, ikke sømmer det troende Christne at jamre og klage. Ikke vil jeg da her klynke og klage, men jeg vil af mit inderste Hjerte takke Gud, al Naadens Gud og al Barmhjertighedens Fader, fordi han skjænkede mig den sjeldne Lykke at leve sammen med en saadan Kvinde, der var en saa ømt elskende Moder for vore Børn i henved 30 Aar. Jeg takker ham for alle de rige, solbestraalede, uforglemmelige Minder, jeg har fra den Tid. Jeg takker ham i Særdeleshed, fordi han gav hende Naade til at være og leve som et rigtigt Guds Barn og til at faa en yndig og velsignet Udgang af denne Verden.

Ja, jeg har Gud ske Lov! seet ikke Faa ogsaa her i Korsør faa en god Udgang af denne Verden, men jeg har Ingen seet, som var mere velforberedt og som fik en yndigere Bortgang end denne min egen velsignede Hustru. Haarde vare de Lidelser, hun gennemgik i de sidste 14 Dage. Vi Andre svævede mellem Frygt og Haab. Men hun vaklede ikke. Hun saa klart, hvad der vilde komme. Og hun tog sig kun een Ting for i de 14 Dage, og det var at forberede sig til en salig Udgang af Verden. Stadig holdt hun sig med lydelig Bekjendelse til sin Daabspagt og sit Fader vor, og hendes Yndlingspsalmer lød stadig paa hendes Læber, især de skjønne Psalmer, der handle om at sige Verden ret Farvel. Der var i Særdeleshed een Psalme, som i over 20 Aar, ligefra den første Tid hun ved Guds Naade kom til en levende Tro, havde været hendes Livpsalme, det var den Psalme, vi nu sang: Gud Hellig Aand i Tro os lær. Det sidste Vers af den lyder saaledes:

Naar Liv og Aande vil forgaa
I Dødens bitre Stunde,
O, at vi da din Virkning saa
I Hjertet føle kunde,
At vi vor Sjæl med ret Forstand
I Jesu Haand befale kan
I evig Ro at gjemmes.

Hun kunde godt tale med os om, hvad der rørte og bevægede sig i det daglige Menneskeliv. Men altid førtes Talen hen paa de Ting, som høre til Guds Rige, og altid blev Enden denne, at hun foldede sine Hænder

og istemmede dette: Naar Liv og Aande vil forgaa, og var glad, naar vi Andre sang denne og andre Psalmer med hende. Og det gik hende efter Psalmens Ord, at da Timen kom, da fornåm hun den Hellig Aands Virkning i sit Hjerter saaledes, at hun med ret Forstand kunde befale sin Sjæl i Jesu Haand at gjemmes i de Helliges evige Hvile.

Ja, det er min store og velbegrundede Trøst, at hun nu har det rigtig godt hos vor Herre og Frelser, paa hvem hun troede, og han nu har taget hende i Gjem, hvor ingen Sorg eller Synd mere rører hende. Hvor hun dog var en hjemkjer Sjæl! Hvor hun elskede sit jordiske Hjem! Men hun vidste, at der var et bedre Hjem beredt for hende i Faderhusets mange Boliger, det Hjem, hvortil hun i Daaben fik Indføds-Ret. Og derfor trøstede hun os i vor Sorg og sagde: Jeg gaar jo hjem.

O, give nu Gud mig Naade til, at jeg i den kortere eller længere Tid, jeg har tilbage at leve i denne Verden, maa ogsaa kun tænke paa dette Ene, som laa hende mest af Alt paa Hjerter, at høre vor Herre til, at ogsaa jeg maa kunne, naar Liv og Aande vil forgaa i Dødens bitre Stunde, i Jesu Haand befale min Sjæl. Gud give hendes og mine kjære Børn Naade til, at ogsaa deres hele Liv maa bevæge sig i den samme Retning, til det samme Maal. Gud give alle de Tilstedeværende Naade til, Eder og mig, Alle Naade til, at vi idag og hver Dag i en levende Tilegnelse af vor Daabspagt maatte befale vor Sjæl i Jesu Haand, saa vil det ogsaa forundes os at gjøre det med Glæde

i vor sidste Stund. Gud give mig og Eder og os Alle, at vi maa lære idag og hver Dag med troende Hjerter at istemme Psalmen til Guds og Christi Ære, at vi da ogsaa kan i Ordets rette Forstand synge det sidste Vers i vort Livs sidste Stund, indtil det forundes os med alle Guds kjære Børn at synge det evige Hosianna og Halleluja for Guds og Lammets Trone i Englechor heroventil.

Amen.

Tale

holdt

**Anden Pintsedag 1896 i Korsør St. Povlskirke
i Anledning af Kirkens 25 Aars Jubilæum.**

Vor Herres Jesu Christi Naade, Guds Kjærlighed og den Hellig Aands Samfund være med Eder! Amen.

Den gamle Sct. Gjertruds Kirke, som i mange hundrede Aar havde staaet her paa dette Sted, var i Tidernes Løb ofte bleven repareret, ja ombygget. Den havde derved i høj Grad tabt det kirkelige Præg. Indvortes lignede den mere et Magasin end et Guds Hus. Og udvortes skæmmedes den i høj Grad ved de stygge, klodsede Murpiller, der vare satte til for at holde den sammen. Ved et overordnet kirkeligt Syn, som afholdtes i Sommeren 1863, erklæredes den, dels fordi den i nogle Maader var brøstfældig, dels fordi den, som det hed i Synet, „afgav et sørgeligt Vidnesbyrd om den Menigheds kirkelige Sands, der kunde nøjes med en saadan Kirkebygning“, egnet til at nedbrydes. Og dette skete ogsaa efter den kirkelige Øvrigheds Ordre i Efteraaret 1863. Den blev da nedbrudt, saa der ikke blev levnet Sten paa Sten. Saa var da Byen uden Kirke, en Kjøbstad uden Kirke. Det var en underlig Ting. Og denne Tilstand varede henimod

8 Aar. Da den gamle Kirke blev nedbrudt, nærrede vi det Haab, at der paa samme Plads snart skulde rejse sig et nyt og værdigt Guds Hus. Men da blev der af Landets Fjender paaført os den Krig, som endte med en for os saa sørgelig Udgang. Og som Følge deraf vare alle Døre lukkede, som vi bankede paa; og det lod sig ikke gjøre at tilvejebringe de Penge-midler, som udkræves til en ny Kirkes Opførelse. Men forat Gudstjenesten kunde vedligeholdes, indrettedes der i en Lo og Lade et Interims-Locale, et saakaldet „Kirkelocale“, i hvilket der prædikedes hver Søndag og Helligdag, og i hvilket Herrens Sacramenter forvaltedes. Det var jo ganske vist en tarvelig Erstatning for en Kirke. Men da vor Herre og Frelser i sin Tid lod sig føde i en Stald, fortrøstede vi os til, at han heller ikke nu vilde foragte „de ringe Dage“ eller den ringe Bolig, vi for en Tid og som en Nødhjælp kunde byde hans Menighed; og i dette vort Haab bleve vi ikke skuffede. Nægtes kan det ikke, at det var et stort Savn, at Byen, at Kjøbstaden i saa mange Aar ingen rigtig Kirke havde. Mange harmede sig derover, og det var ikke ualmindeligt, at, naar Fremmede spurgte: „Hvor er Eders Kirke?“, der da med Fortrydelse blev svaret: „Tror I, vi har nogen Kirke?“, ligesom om det var en given Sag, at Korsør skulde blive ved paa en sørgelig Maade at adskille sig fra Landets andre Kjøbstæder derved, at den var uden Kirke. Men det Mærkeligste var dog, at de, som allermest beklagede, at der ingen Kirke var, det var Saadanne, som sjældent eller aldrig kom i Kirke, sjældent

eller aldrig benyttede den, det var dem, inde i hvis Hjerter der ingen Guds Kirke var. De syntes, at det var saa rart, at der stod saadan en Kirke uden for dem, som ragede op over Byens andre Bygninger og kunde være gudfrygtig for dem, og erstatte den Guds-frygt, der ikke fandtes hos dem. Det var en meget overtroisk Betragtning. Tusinde Gange bedre er det dog, at der er en Menighed uden Kirke, uden Kirkebygning, end at der er en Kirke, maaske en stor og prægtig Domkirke, uden Menighed. I de to første christelige Aarhundreder, medens de Troende vare Gjenstand for blodige Forfølgelser fra Hedningernes Side, da var der ingen Kirker. De Troende maatte holde deres Gudstjeneste i private Huse eller under aaben Himmel, tidt i underjordiske Huler, saasom i Roms Katakomber eller underjordiske Begravelsessteder. Og naar har dog Guds Menigheds Tilstand været mere blomstrende end den Gang? Og der har været andre Tider, i hvilke der prangede herlige, pragtfulde Kirker, straalende af Guld og Sølv og Ædelstene, men Kirkerne stode hartad tomme, Menneskene vare nærved at skamme sig ved at gaa i Kirke. Og hvoraf kom dette? Det kom deraf, at Menighedslivet var i en hensygnende Tilstand, at der var saa faa Troende. Var det ikke en meget sørgeligere Tingenes Orden? Lad være, at der her i Korsør i en længere Aarrække ingen Kirke var, saa var her dog, Gud ske Lov! en Menighed, en fast Stok af stadige Kirkegængere, der som en sluttet Kreds samledes i det lille uanselige Kirkelocale; der bleve deres Børn døbt, der hørte de

Ordet og nøde den hellige Nadvere, og der lød der fra troende Læber en jublende Lovsang til Guds Ære. Det tør nok siges, at Menigheds-Livet ikke var i Af-tagende, men tværtimod i Tiltagende i denne kirkeløse Tid, idet der stadig lagdes Nogle til de Troendes Tal. Det var ikke en Splittelsens, men en Samlingens Tid. Der var den Gang ingen af de Troende, der forlode deres egen Forsamling. Der var en skøn Enighed blandt de Troende, saa at man kom til at tænke paa Beskrivelsen af den første Menighed i hvilken det hedder, at de Troende havde eet Hjerter og een Sjæl. Og idet de Troende havde tilfælles samme Daab, samme Tro, samme Fadervor og samme Nadvere, saa mente de med Rette, at de havde alt det ene Fornødne tilfælles. Og der er vel nok, efter saa lang Tids Forløb, dem her tilstede, som kan sige: „Vi havde det godt; Guds Menighed havde det godt i det lille, fattige Kirkelocale“.

Ingenlunde skal det hermed være sagt, at det er bedre, ikke at have nogen rigtig Kirke end at have en saadan. O, nej, nej! Hvor der er en virkelig levende Herrens Menighed, der er det ogsaa en Trang for den, at dens Gudstjeneste, hvorved den dyrker Gud i Aand og Sandhed, skal foregaa paa en smuk og værdig Maade, under saa skjønne Omgivelser som muligt. Vel er det saa, at den Gud, som Himlenes Himle ikke kan rumme, han bor ikke i Huse, som Menneskehænder bygge. Men vi veed dog, at han paa særegen Maade vil med sin Velsignelse være nærværende der, hvor hans Ord lyder og hans Naademidler

forvaltes. Derfor kaldes et saadant til *Gudstjeneste indviet Hus* et Gudshus. Og vi, for hvem Christendommen er en Alvorssag, vi ville dog ikke, at Gudshuset skal staa tilbage for Menneskenes Huse. Vi ville dog ikke have, at, medens vi Mennesker bestræbe os for, at vore Huse skulle være saa smukke og saa vel indrettede som muligt, at saa skal Gudshuset, det Sted i Byen, som med Rette kaldes et helligt Sted, være tarveligere og simplere end vore egne Huse. Nej, vi ville helst have, at det skal hæve sig højt over vore Huse, og bære Skjønhedens Præg, saa vi med Rette derom kan sige:

Hyggelig, rolig,
Gud er din Bolig,
Inderlig skjøn,
O, hvor mit Hjerte,
Længes med Smerte,
Sukker i Løn

Efter at gjæste din Helligdom prud,
Efter at bo hos den levende Gud.

Derfor var der ogsaa her i Byen en stor Længsel efter at se et saadant rigtigt Guds Hus rejse sig iblandt os. Og der blev arbejdet ihærdigt for at naa dette Maal. Ved fortsat Anstrengelse lykkedes det at opnaa en betydelig Hjælp af det Offentlige. Og det kan med Sandhed siges, at Byens Indbyggere kappedes om at give frivillige Bidrag til den nye Kirke. Og det var saa langt fra, at de Uformuende, at Smaakaarsfolk i denne Henseende stode tilbage for de mere Bemidlede, at de visseligen gave efter Evne, Nogle over Evne. Saa rejste ved Manges forenede Kræfter den nye

Kirke sig, den Kirke, i hvilken vi her i Dag ere forsamlede. Det blev vel ingen pragtfuld Kirke, dertil havde vi ikke Raad, men det blev dog et hyggeligt, et skjønt Guds Hus, et Guds Hus, som ikke har tabt sig i Aarenes Løb, men i hvilket man befinder sig bedre og bedre, jo oftere man gjæster det.

Naar vi til den nye Kirkebygning ikke beholdt den gamle Kirkes Navn, Sct. Gjertrud, men kaldte den Sct. Povlskirken, saa var Aarsagen denne: Gjertrud var jo for os en ganske ubekjendt catholsk Helgeninde, om hvis Tilværelse og Daad vi intet som helst sikkert vide. Apostelen Paulus derimod er os Alle velbekjendt, og vi staa Alle i den største Taknemmelighedsgjæld til ham som den store Hedningernes Apostel. Vi Danske vare jo i Fortiden Hedninger. Da Christendommen kom til det hedenske Danmark, kom den dels til Fastlandet, til Jylland fra Tydskland, dels til Øerne, og saaledes til Sjælland ved Missionairer fra England. Vi forestiller os nu, at disse Missionairer først ere landede her paa denne Landtunge eller Øre, som vi bebo, og at der har de først plantet Korset, og deraf har Byen faaet Navnet Korsør.

Som Hedninge-Christne have vi derfor fundet det passende at opnævne den nye Kirke efter den store Apostel, fra hvem al Hedninge-Mission stammer, og have kaldt den Sct. Povls eller den hellige Povls Kirke.

Det er godt, naar der bliver Glæde over Noget, som hører til Guds Rige. Og jeg mener, der var ikke ringe Glæde i Korsør, den Gang den nye Kirke opførtes og rejste sig for Menneskenes Øjne. Og endnu

større blev Glæden, da Kirken stod færdig. I henimod 8 Aar var der ikke hørt nogen rigtig Kirkeklokketklang her i Byen, fordi der ikke var noget højt Sted, hvor Kirkens store og skønne Klokker kunde hænge, og lade deres kaldende Røst lyde henover Byen. Men jeg mindes, at den Dag Klokkerne første Gang hørtes fra den nye Kirkes Taarn, da grebes Hjerterne deraf. Mange traadte fra deres Huse ud paa Gaden, for ret at lytte til, og der var ikke Faa, i hvis Øjne der saas Taarer. Og da saa endelig Indvielsens Dag kom, den Dag, da Kirken højtidelig indviedes af Sjællands daværende, navnkundige Biskop Martensen anden Pintsedag 1871, da var det en sjelden Højtidsdag, der oprandt her i Byen. Alle vare paa Benene og ivrige efter at komme med til denne Højtid. Da blev dette Stenhus indviet til at være Stedet for Guds-Tilbedelse i Aand og Sandhed. Da blev Døbefonten indviet til at være Redskabet for det store Naademiddel, hvorved Hedninger gjenfødes til at være Guds Børn og Himmeriges Arvinger. Da blev Prædikestolen indviet til at være det Sted, hvorfra der skulde høres en sund Forkyndelse i Overensstemmelse med Troens Regel og den hellige Skrifs Oplysning. Da blev Alteret indviet til at være det Sted, hvorfra Paradisets Vin og Brød skulde uddeles til de Troende, og Velsignelsen lyses over Guds Menighed. Derefter blev der prædikeret af Dagens Evangelium over det Ord, som ikke uden Grund er blevet kaldet Bibelens Bibel, Evangeliets Evangelium, det Ord, som i kjærnefuld Korthed sammenfatter som i en Sum Christendommens Grundvæsen,

det Ord, der lyder saaledes: „Saaledes har Gud elsket Verden, at han har givet sin Søn, den Enbaarne, for at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortages, men have det evige Liv“. Og dermed var da angivet den Grundtone, som burde klinge igjennem enhver Forkyndelse, der i Tidernes Løb skulde lyde fra dette Sted. Jeg mener, at Aandens Vingeslag den Dag ikke blot gik henover Hovederne, men ogsaa med sin hellige Susen gik igjennem mange Hjerter. Ja, Gud veed, om Korsør nogensinde har haft en skjønnere, en festligere, en i Ordets rette Betydning højtidsfuldere Dag end den Dag, da Sct. Povlskirken blev indviet. Det forekom mig ogsaa, at der i den nærmeste Tid foregik et kirkeligt Opsving i Menigheds-Livet i Korsør.

I Dag, paa denne anden Pintsedag, er det 25 Aar siden denne Kirke blev indviet. Vi kan derfor sige, at Kirken i Dag holder sit 25 Aars Jubilæum. Hvad har nu denne Kirke været for Byens Beboere i disse 25 Aar? Ak, der er vel nok altfor Mange, for hvem den Intet har været! Der gives jo desværre Mennesker, som mene, at de kunne undvære Kirken, og hvad den har at byde. De mene, at de kunne være sig selv nok og undvære Kirken, — ja, endogsaa undvære Gud; de mene, at det er et højt Trin saaledes at staa paa sine egne Ben, paa sin egen Klogskabs og Ret-skaffenheds Ben. Ak, det Modsatte er netop Tilfældet; det er noget usselt for syndige, skrøbelige og dødelige Mennesker ikke at trænge til Gud, til hans Naade og hans Naademidler. Det hører netop til det i Guds Billede skabte Menneskes Fuldkommenhed, at han ikke

kan eller vil være sig selv nok, at han ikke kan eller vil undvære Gud og Samfundet med den levende Gud, at han ikke kan eller vil staa udenfor Guds Menighed, som er Sandhedens Piller og Grundvold. Og derfor er jeg vis paa, at der er ikke Faa, for hvem denne Kirke i de 25 Aar har været ikke Lidet, men Meget; de have taget velsignede Minder herfra om Timer, levede for Evigheden, saa at de kunne istemme Psalmens Ord:

Tusinde Døgne,
Verdslige, søgne,
Gyldne for Kjød,
Kan de vel ligne
En Dag af Dine,
Som vi dem nød,

Naar under Sang med dit vingede Ord
Sjælen af By over Stjernerne foer?

De have herfra modtaget Kraft til at styrkes i Samfundet med Gud, og Kraft til at leve ogsaa Hverdage til Guds Velbehag, og til at forfremmes i Troen og Haabet og Kjærligheden. Disse ville med mig sige Gud Tak for de 25 Aar, vi har haft denne Kirke, dette Guds Hus, iblandt os. Og de ville med mig ønske og bede, at Herren vor Gud i det Høje fremdeles vil holde sin Haand over denne Kirke og tage den i sin Varetægt, lade den blive staaende, hvor den nu staaer, i Aarhundreder til Gavn og Glæde for den nærværende Slægt og for ufødte Slægter, lade den samle altid flere og flere andægtige og stadige Kirkegængere. Ja, Herre, almægtige, evige Gud, vor Herres Jesu Christi Fader! Se i Naade ned til denne Kirkehytte og til, hvad der foretages i den. Lad det altid være fromme,

troende Kirketjenere, som holde fast ved den sunde Lærdom, der af troende Hjerter forkynde dit Ord purt og rent, og i hellig Ærefrygt med Frygt og Bæven forvalte de højværdige Sacramenter. Lad denne Kirke altid være det Midtpunct, hvorfra Gudslivet udgaar i denne By, og giv derigjennem Gudsriget en herlig Fremvæxt, at det mere og mere maa naa sig, at Menigheden her paa dette Sted kommer til at ligne Staden paa Bjerget, der ikke kan skjules!

Amen.

